

Rapport – nr. 93/2019

Else Ragni Yttredal og Nathalie Homlong

Forbruk blant besøkende til Geirangerområdet

Forfatter	Else Ragni Yttredal og Nathalie Homlong
Utgjevar	Høgskulen i Volda
År	2019
Serie	Rapport
ISBN	978-82-7661-344-5 (digital utgåve)
ISSN	1891-5981
Sats	Forfatter

Forbruk blant besøkende til Geirangerområdet.

© Forfatter/Høgskulen i Volda

Føresegnene i åndsverklova gjeld for materialet i denne publikasjonen. Materialet er publisert for at du skal kunne lese det på skjermen eller framstille eksemplar til privat bruk. Utan særskild avtale med forfatter/Høgskulen i Volda er all anna eksemplarframstilling og tilgjengeleggjering berre tillate så langt det har heimel i lov eller avtale med Kopinor, interesseorgan for rettshavarar til åndsverk.

Rapport / Høgskulen i Volda

Vitskaplege og andre faglege arbeid på høgare nivå enn notat. Både forfatter og institusjon er fagleg ansvarlege for publikasjonen. Arbeida kan vere rapportar frå prosjekt/oppdragsverksemd eller reint teoretiske arbeid av eit visst omfang. Rapportane må vere godt gjennomarbeidde med omsyn til innhald, struktur og språk og innehalde referansar. Rapportane skal vere godkjende av anten dekan eller prosjektleiari eller annan fagperson dei har utpeika og forskningssjef ved HVO.

Innhold

FORORD	5
SAMMENDRAG	6
OM UTVALGET.....	6
BESØKENDES FORBRUK I GEIRANGEROMRÅDET	6
FORBRUK – ET DYPDYKK	7
<i>Hypotese 1: Forbruk per person lokalt i Geirangerområdet er lavere enn for andre norske destinasjoner og lavere enn gjennomsnitt for Norge</i>	7
<i>Hypotese 2: Forbruk varierer med ulike transportmidler til Geirangerområdet</i>	8
<i>Hypotese 3: Forbruk øker med oppholdstid</i>	8
<i>Hypotese 4: Forbruk er avhengig av hvilket land den besøkende kommer fra</i>	8
<i>Hypotese 5: Forbruk øker, jo høyere inntekt den besøkende har</i>	8
<i>Hypotese 6: Forbruk varierer med bakgrunnsfaktorer som kjønn, alder, bosted, utdanning, antall innbyggere på bosted og sivilstatus</i>	9
<i>Hypotese 7: Forbruk blir lavere når folk opplever stor trengsel i området</i>	9
<i>Hypotese 8: Forbruk blir lavere når det er «for mange» turister i området</i>	9
<i>Hypotese 9: Forbruk blir lavere når besøkende på land opplever problemer med parkering</i>	9
<i>Hypotese 10: Forbruk blir lavere når besøkende er misfornøyd med miljøfaktorer som utslipp fra biler, båter og busser</i>	9
ANDRE OBSERVASJONER	9
1. INNLEDNING	11
KONTEKSTEN	11
GRUPPER AV BESØKENDE	13
DATAINNSAMLINGEN	13
2. OM UTVALGET	15
DE FLESTE ER FRA NORGE OG ELLERS I VEST-EUROPA	15
HALVPARTEN ER FRA BYER MED OVER 100.000 INNBYGGERE	16
NESTEN TO AV TRE ER MELLOM 25 OG 54 ÅR	16
RESPONDENTENE HAR HØY UTDANNING	17
HUSHOLDNINGSINNTekt: ALLE GRUPPER REPRESENTERT	17
DE FLESTE KOMMER MED CRUISE ELLER BIL	17
OPPHOLDSTID: BÅDE DAGSBESØKENDE OG OVERNATTENDE.....	18
KJØNN OG SIVILSTATUS	19
UTVALGETS BAKGRUNNSPROFIL: MILJØ, SAMFUNN OG NATUR.....	19
VURDERING AV I HVILKEN GRAD FUNNENE KAN GENERALISERES TIL «ALLE BESØKENDE I GEIRANGEROMRÅDET»	20
<i>Vurderinger i forhold til utvalget</i>	20
<i>Usikkerheter knyttet til forbrukstallene</i>	21
3. BESØKENDES FORBRUK I GEIRANGEROMRÅDET	23
FORBRUK PER BESØKENDE.....	23
<i>Utvalgets forbruksprofil: Mange bruker lite</i>	25
HYPOTese 1: FORBRUK PER PERSON LOKALT I GEIRANGEROMRÅDET ER LAVERE ENN FOR ANDRE NORSKE DESTINASJONER OG LAVERE ENN GJENNOMSNITTET FOR NORGE	25
HYPOTese 2: FORBRUK PER PERSON VARIERER MED ULIKE TRANSPORTMIDLER TIL GEIRANGEROMRÅDET	31
HYPOTese 3: FORBRUK PER PERSON I GEIRANGEROMRÅDET ØKER MED OPPHOLDSTID.....	34
HYPOTese 4: FORBRUK PER PERSON I GEIRANGEROMRÅDET ER AVHENGIG AV HVILKET LAND DEN BESØKENDE KOMMER FRA	34

HYPOTESE 5: FORBRUK PER PERSON I GEIRANGEROMRÅDET ØKER, JO HØYERE INNTEKT DEN BESØKENDE HAR	36
HYPOTESE 6: FORBRUK I GEIRANGEROMRÅDET VARIERER MED BAKGRUNNSFAKTORER SOM KJØNN, ALDER...	37
HYPOTESE 7: FORBRUK PER PERSON I GEIRANGEROMRÅDET BLIR LAVERE NÅR FOLK OPPLEVER STOR TRENGSEL I OMRÅDET	38
HYPOTESE 8: FORBRUK PER PERSON I GEIRANGEROMRÅDET BLIR LAVERE NÅR DET ER «FOR MANGE» TURISTER I OMRÅDET	40
HYPOTESE 9: FORBRUK PER PERSON I GEIRANGEROMRÅDET BLIR LAVERE NÅR BESØKENDE PÅ LAND OPPLEVER PROBLEMER MED PARKERING	43
HYPOTESE 10: FORBRUK PER PERSON I GEIRANGEROMRÅDET BLIR LAVERE NÅR BESØKENDE ER MISFORNØYD MED MILJØFAKTORER SOM UTSLIPP FRA BILER, BÅTER OG BUSSENER.....	43
MER OM «SPONTANT FORBRUK» FOR DAGSBESØKENDE LANDTURISTER OG DAGSBESØKENDE CRUISETURISTER	44
VEDLEGG: SPONTANT FORBRUK FOR LANDBESØKENDE DAGSTURISTER	45

Forord

Denne rapporten er en delleveranse inn i forskningsprosjektet SUSTRANS «Sustainable transportation in rural tourism pressure areas» som har som mål å utvikle metoder for å vurdere transportsystemer i rurale turistområder med store sesongvariasjoner i et bærekraftperspektiv. Geirangerområdet blir brukt som case. Prosjektet er finansiert av Norges Forskningsråd og er et samarbeid mellom Sintef, NTNU, Høgskulen i Volda og Universitetet i Bonn.

Sommeren 2018 ble det i regi av prosjektet gjennomført to spørreundersøkelser blant besøkende til Geirangerområdet. Den ene undersøkelsen hadde som formål å kartlegge reisemønstre. Den andre undersøkelsen skulle for det første bidra til å få mer kunnskap om besøkendes forbruk i Geirangerområdet, for det andre få bedre forståelse av besøkendes oppfatning av området. Undersøkelsen gir også muligheten til å se på forholdet mellom disse to. Denne rapporten tar for seg forbruk og forholdet mellom oppfatninger av området og forbruk.

Arbeidet med spørreundersøkelsene har vært et samarbeid mellom alle deltakende institusjoner i prosjektet. Vi vil derfor takke alle som har vært involvert fra disse, og da spesielt prosjektleder Dina Aspen som med entusiasme kaster seg inn i arbeidet.

Vi vil takke Finn Ove Båtevik ved Høgskulen i Volda og Synne Bendal som sa ja til å hjelpe til med kvalitetssikring av analysene.

Sist men ikke minst vil vi takke våre entusiastiske og kunnskapsrike datainnsamlere Enrique A. Ruz Gamboa, Hugo Martem og Rebecka Snefuglli Sondell. Vi kunne ikke fått noen bedre til å bistå i arbeidet.

Høgskulen i Volda 6. april, 2019

Else Ragni Yttredal

Nathalie Homlong

Sammendrag

Geirangerfjorden og området rundt ble i 2005 skrevet inn på UNESCOs verdensarvliste sammen med Nærøyfjorden og ble til verdensarvområdet «Vestnorsk fjordlandskap». Med dette tok Norge på seg ansvaret for å ta vare på en del av verdens naturarv. Samtidig er Geirangerfjorden Norges kanskje viktigste ikon i reiselivssammenheng. Kraftig økende turisme til Norge øker presset på fjorden og området rundt og det har oppstått stadig mer høylytte diskusjoner om hvorvidt Geiranger er fullt, om miljø og verdensarvverdier blir godt nok ivaretatt, om luftforurensning, om forholdet mellom masseturisme, cruise- og nisjeturisme.

I denne sammenheng tar denne rapporten for seg besøkendes forbruk i Geirangerområdet. Rapporten er en delleveranse inn i forskningsprosjektet SUSTRANS «Sustainable transportation in rural tourism pressure areas». Prosjektet har som mål å utvikle metoder for å vurdere transportsystemer i rurale turistområder med store sesongvariasjoner i et bærekraftperspektiv.

Om utvalget

Detaljer om vårt utvalg er å finne i kapittel «2. Om utvalget». Kort sagt om utvalget:

- Består av 390 personer der 31 prosent er cruisebesøkende
- Har en forholdsvis lik fordeling av kvinner og menn
- Har en variert fordeling i forhold til urbaniseringsgrad på besøkendes bosted (antall innbyggere på bosted)
- Har respondenter med en bredde i utdanningsnivå (selv om vi kan anta at personer med høyere utdanning er overrepresentert)
- Består av respondenter med varierte husholdningsinntekter
- Har få respondenter fra land utenfor Vest-Europa, USA og Canada
- Består av svært få bussturister (denne gruppen er derfor utelatt fra de fleste analyser)

Det er generelt utfordrende å måle besøkendes forbruk. Utfordringene er blant annet knyttet til at det kan være vanskelig for respondentene å huske eksakte tall, regne om mellom ulike valuta og avgrense til forbruk per person. Vi antar, ut fra en vurdering av utvalget og innsamlingsmetode, at våre gjennomsnittlige forbrukstall ligger noe over besøkendes forbruk i Geirangerområdet som helhet. De har også generelt stor statistisk usikkerhet. De eksakte forbrukstallene må derfor brukes med forsiktighet.

Besøkendes forbruk i Geirangerområdet

Vi har fire mål for forbruk lokalt i Geirangerområdet. Alle gjelder per person siste 24 timer. Vi angir under både gjennomsnitt og trimmet gjennomsnitt for hele utvalget. For trimmet gjennomsnitt er de 5 prosent høyeste og 5 prosent laveste verdiene fjernet. Grunnen til å oppgi begge målene er at utvalget inneholder forholdsvis mange uteliggere (verdier som ligger vesentlig høyere enn gjennomsnittet) som vil prege gjennomsnittet feilaktig hvis de ikke er pålitelige. Trimmet gjennomsnitt gir dermed et bilde av usikkerheten i datamaterialet:

1. **Lokalt forbruk utenom overnatting og forhåndskjøp fra cruisebåt eller cruiseoperatør (i det videre kalt spontant forbruk):** Gjennomsnitt for hele utvalget 58 Euro, trimmet gjennomsnitt 42 Euro.
2. **Lokalt forbruk inkludert overnatting. Uten forhåndskjøp fra cruisebåt eller cruiseoperatør:** Gjennomsnitt for hele utvalget 83 Euro, trimmet gjennomsnitt 63 Euro
3. **Lokalt forbruk inkludert forhåndskjøp fra cruisebåt eller cruiseoperatør. Uten overnatting:** Gjennomsnitt for hele utvalget 66 Euro, trimmet gjennomsnitt 48 Euro. Lokal andel av forhåndskjøp fra cruisebåt eller -operatør er i denne sammenheng satt til 50 prosent av kjøpskostnad.

4. **Lokalt forbruk inkludert forhåndskjøp fra cruisebåt eller cruiseoperatør og overnatting.**
Gjennomsnitt for hele utvalget 90 Euro, trimmet gjennomsnitt 69 Euro.

Forbruksprofilen kan gi et vel så godt inntrykk av forbruket i området:

- Mer enn 30 prosent av dagsturistene og 27 prosent av totalutvalget har 0 Euro i spontant forbruk (overnatting eller forhåndskjøp fra cruise ikke inkludert) når de besøker Geirangerområdet.
- Større andel av individuelt reisende på land, enn cruisebesøkende har 0 Euro i spontant forbruk (32 mot 24 prosent).
- Nesten 80 prosent av dagsbesøkende har et spontant forbruk på 50 Euro eller mindre.
- 19 prosent av overnattingsgjestene har 0 Euro i spontant forbruk.

Forbruk – et dypdykk

I et dypdykk i forbruk har vi benyttet oss av ulike oppfatninger eller hypoteser som synes å være etablert i debatten om forbruk i Geirangerområdet; hos næring, forvaltning, befolkning eller i media. Vi har undersøkt om disse hypotesene blir styrket eller svekket av data fra vår undersøkelse. Generelt indikerer resultatene at forbruksmønsteret til de besøkende er sammensatt og få av hypotesene har direkte fått sterk støtte.

I det videre har vi benyttet gjennomsnittstall som ikke er trimmet. Alle hypotesene under gjelder forbruk lokalt i Geirangerområdet og per person.

Hypotese 1: Forbruk per person lokalt i Geirangerområdet er lavere enn for andre norske destinasjoner og lavere enn gjennomsnitt for Norge

Vi har gått gjennom ni undersøkelser som har sett på turistenes forbruk i Geirangerområdet eller i områder som er relevante for Geirangerområdet. Disse har ulike mål for forbruk, varierer både geografisk, tematisk og metodisk og de er også gjennomført ulike år. En eksakt sammenligning mellom de ulike undersøkelsene og resultatene er derfor problematisk.

Vi finner i grove trekk at:

- Gjennomsnittstall **for dagsbesøkende på land sitt forbruk i Geiranger** spriker fra 195 kroner (basert på et ovenfra og ned estimat) og 578 kroner per person. Vår undersøkelse viser et gjennomsnittsforkbruk per dag på rundt 380 kroner. Generelt er målinger fra andre steder knyttet til enten cruiseturister eller gjelder døgnforbruk med eller uten overnattinger. Det er dermed ikke mulig å sammenligne forbrukstallene knyttet til dagsforbruk lokalt direkte med de nasjonale tallene.
- Bare vår undersøkelse opererer med mål for **gjennomsnittlig døgnforbruk per person utenom overnatting i Geirangerområdet for alle besøkende**. Gjennomsnitt for dette forbruksmålet er 580 kroner uten forhåndsbestillinger fra cruisebåt og 660 kroner med forhåndsbestillinger for hele utvalget.
- **Når det gjelder cruisebesøkende** varierer resultatene fra undersøkelser i Geirangerområdet mellom 390 og 710 kroner per person. I vår undersøkelse finner vi et gjennomsnittlig forbruk for cruiseturister på 460 kroner uten forhåndskjøp fra cruisebåt eller -rederi og 710 kroner med. Undersøkelser fra andre destinasjoner varierer fra 655 til 1050 kroner per dag. I undersøkelser for Norge som helhet er cruiseturistenes forbruk beregnet til 860 kroner per dag. Gjennomsnittsforkbruket for cruiseturister i ulike undersøkelser i Geirangerområdet ligger dermed noe under tall fra andre destinasjoner og fra Norge som helhet.
- Vår undersøkelse har et gjennomsnittsmål for **døgnforbruk for overnattingsbesøkende som kommer landeveien** til Geirangerområdet. Dette ligger på 1520 kroner og er ikke langt unna gjennomsnittstall fra andre undersøkelser i andre regioner og for landet som helhet. Vi tror likevel at våre tall ligger noe høyt fordi vårt utvalg inkluderer forholdsvis mange som overnatter på hotell – en gruppe som bruker mye penger per døgn både til overnatting og til annet forbruk.

Forbruk ble i spørreskjema angitt i Euro som var satt til ca. 10 norske kroner eller 1,20 US dollar. Vi regner derfor 1 Euro i spørreskjema til å være 10 norske kroner i omregningen.

For en oversiktstabell og referanser med kilder se kapittelet: «Hypotese 1: Forbruk per person lokalt i Geirangerområdet er lavere enn for andre norske destinasjoner og lavere enn gjennomsnittet for Norge» (s.25).

Hypotese 2: Forbruk varierer med ulike transportmidler til Geirangerområdet
Vi finner ingen enkel sammenheng mellom forbruk og transportmiddel.

Hypotese 2a: Forbruk per person i Geirangerområdet er lavere for cruiseturister enn for individuelt reisende på land

Det er liten forskjell på spontant forbruk i Geirangerområdet (i Euro per dag) dersom man sammenligner dagsturister som kommer sjøveien med dagsturister som kommer landveien. I spontant forbruk er lokal andel av forhåndskjøp fra cruisereferi eller cruisebåt utelatt.

Dersom man inkluderer forhåndskjøp fra cruisebåt eller cruisereferi for dagsbesøkende har cruisebesøkende et høyere gjennomsnittlig forbruk lokalt enn individuelt reisende dagsturister på land. Denne forskjellen er også statistisk signifikant.

Landbesøkende som overnatter har gjennomsnittlig det klart høyeste forbruket i Geirangerområdet dersom forbruk til overnatting blir inkludert, men ligger også høyt uten.

Hypotese 2b: Forbruk er lavere blant bobilturister enn for andre turister

Bobilturister har i vårt utvalg i gjennomsnitt noe høyere spontant forbruk per døgn enn både cruisebesøkende og bilturister. Dersom overnatting blir inkludert i analysen har bilturister et høyere gjennomsnittlig forbruk per døgn. Gruppen bobilturister i utvalget er liten og forskjellene er ikke statistisk signifikante.

Hypotese 2c: Forbruk er lavere for gruppereisende med buss – sammenlignet med alle andre grupper

Vi kan si lite om denne hypotesen ettersom antallet gruppereisende med buss er lite i utvalget (25 personer). Dersom man likevel skulle si noe, er det at datamaterialet ikke indikerer at gruppereisende med buss sitt spontane forbruk i Geirangerområdet skiller seg vesentlig fra de andre transportgruppene.

Hypotese 3: Forbruk øker med oppholdstid

For dagsturister ser spontant forbruk ut til å øke med oppholdstid fram til de besøkende har vært i området i 4-6 timer. Det spontane forbruket ser heller ikke ut til å øke vesentlig utover dette selv om de besøkende overnatter.

Hypotese 4: Forbruk er avhengig av hvilket land den besøkende kommer fra
Besøkende fra USA, Tyskland og Storbritannia er i vårt utvalg de som forbruker mest i Geirangerområdet. Når respondentene blir gruppert ser det ut til at besøkende fra Nord-Amerika og Vest-Europa utenom Norden har et noe høyere forbruk enn nordmenn. Respondenter fra andre grupper av land ser ut til å ha et enda lavere forbruk. Forskjellene er imidlertid ikke statistisk signifikante og vi kan dermed ikke generalisere fra vårt utvalg til Geirangerområdet som helhet.

Hypotese 5: Forbruk øker, jo høyere inntekt den besøkende har

Husholdningsinntekt har bare en positiv sammenheng med forbruket til cruisepassasjerene – ikke landturister. Spesielt sterk er sammenhengen mellom husholdningsinntekt og forbruk knyttet til forhåndskjøp av aktiviteter fra cruiseskip eller cruiseoperatør. For reisende på land finner vi ingen slik sammenheng.

Det synes ellers å være tre forbruksgrupper basert på husholdningsinntekt: En forbruksgruppe der husholdningsinntekten per år er 140.000 Euro eller høyere som har klart høyere forbruk enn de andre, en

forbruksgruppe under 20.000 Euro som har vesentlig lavere forbruk enn de andre. Husholdningsinntekter mellom disse gruppene synes å ha et forholdsvis likt forbruk i området.

Hypotese 6: Forbruk varierer med bakgrunnsfaktorer som kjønn, alder, bosted, utdanning, antall innbyggere på bosted og sivilstatus

Utenom husholdningsinntekt (behandlet over), ser det ikke ut til at tradisjonelle bakgrunnsfaktorer som kjønn, alder, bosted, utdanning, antall innbyggere på bosted eller sivilstatus har noen direkte sammenheng med forbruk i Geirangerområdet.

Hypotese 7: Forbruk blir lavere når folk opplever stor trengsel i området

Det er først og fremst det spontane forbruket til dagsbesøkende som kommer landeveien som blir påvirket av opplevelsen av trengsel. Vi har brukt flere mål for trengsel (oppfatningen av støy, køer på veiene, om man oppfatter området som overfylt). Vi finner negative sammenhenger mellom alle disse målene for trengsel og spontant forbruk for denne gruppen. Vi finner ikke tilvarende sammenhenger for overnattingsgjester, cruisebesøkende eller det totale utvalget.

Hypotese 8: Forbruk blir lavere når det er «for mange» turister i området

I juli 2018 var det i gjennomsnitt 3269 cruisepassasjerer i Geiranger per dag, 2924 passasjerer reiste med ferge fra Linge til Eidsdal og 5708 samme strekning dersom man inkluderer reise begge veier.¹

Gjennomsnittlig forbruk per person i Geirangerområdet ser ut til å være høyest når det er mellom 9.000 og 11.000 personer totalt som reiser med cruisebåt til Geiranger eller med ferge Eidsdal – Linge per dag. Både når det er færre og flere personer som reiser, synes forbruket å være lavere.

Det er dagsbesøkende som reiser landeveien sitt forbruk som samvarierer sterkest med antall besøkende.

Hypotese 9: Forbruk blir lavere når besøkende på land opplever problemer med parkering

Vi finner en svak negativ sammenheng mellom forbruk og opplevelsen av parkering i sentrum for dagsbesøkende landeveien. Det er ellers verdt å merke seg at det er svært få i utvalget som ikke stopper i området.

Hypotese 10: Forbruk blir lavere når besøkende er misfornøyd med miljøfaktorer som utslipp fra biler, båter og busser

Vi finner svært liten støtte for at besøkendes synspunkt på miljøspørsmål har sammenheng med forbruk i Geirangerområdet. Dette gjelder både når vi undersøker sammenhenger mellom miljøfaktorer enkeltvis og som grupper.

Andre observasjoner

Om trengsel og forbruk

Spontant forbruk blant dagsbesøkende som reiser landeveien til Geirangerområdet blir i stor grad påvirket både av tidsbruk i området og ulike mål for trengsel. Verken tidsbruk eller ulike mål for trengsel ser ut til å kunne forklare cruisepassasjerenes forbruk.

Om overnatting

Om de besøkende overnatter eller ikke har stor betydning for forbruk i Geirangerområdet.

Gjennomsnittlig forbruk for individuelt besøkende som kommer landeveien og som overnatter er i vårt datamateriale 150 Euro per person per døgn. Tilsvarende gjennomsnitt for dagbesøkende landeveien er 41 Euro.

¹ Tallene for antall cruisepassasjerer er hentet fra Stranda Hamnevesen. Tallene for reisende Linge – Eidsdal er hentet fra ferjedatabanken: <http://fdb.triona.no/createReport.xhtml>

For de som overnatter, betyr overnattingssted mye for forbruk. Mens de som overnatter på hotell i utvalget har et gjennomsnittsforkbruk på 313 Euro per person per døgn inkludert overnatting har de som overnatter utenfor campingplasser i utvalget et tilsvarende gjennomsnittsforkbruk på under 20 Euro per døgn.

Om forhåndsbestilte aktiviteter

Forhåndsbestilte aktiviteter fra cruisebåt eller -rederi påvirker forbruk for cruiseturister. Mens cruiseturister som ikke forhåndsbestiller aktiviteter fra cruisebåt eller -rederi i gjennomsnitt bruker 56 Euro per dag per person i Geirangerområdet bruker de som forhåndsbestiller turer i gjennomsnitt 100 Euro per dag lokalt - forutsatt at omtrent 50 prosent av prisen betalt for forhåndsbestillinger går til lokalt forbruk.

1. Innledning

Populære rurale turistattraksjoner som Geirangerfjord, Flåm og Lofoten, representerer unike utfordringer i transportplanlegging på grunn av store sesongvariasjoner. Områdene har få innbyggere og svært lite trafikk vinterstid. I turistsesongen sommerstid derimot har trengsel, trafikkork og forurensning blitt store utfordringer. I et lengre tidsperspektiv er man bekymret for degradering av naturmiljøet i områdene.

Beslutningstakere og andre aktører har behov for å vurdere forbedringstiltak knyttet til transportsystemet i disse områdene gjennom å se ulike framkomstmidler samlet sett og opp mot både sosiale, økonomiske og miljømessige aspekter. Forskningsprosjektet SUSTRANS «Sustainable transportation in rural tourism pressure areas» har som formål å utvikle metoder for nettopp å gjøre dette. Rapporten du nå har i hendene eller på skjermen er en delleveranse inn i prosjektet.

Vi ser i rapporten nærmere på forbruk blant besøkende til Geirangerområdet. Vi ser på mulige forskjeller i forbruk mellom ulike grupper og på hvordan ulike bakgrunnsfaktorer og oppfatninger av området påvirker forbruk.

Undersøkelsen ble for de fleste respondenter distribuert på engelsk, og vi har valgt å presentere noen resultater med engelske svarkategorier.

Konteksten

Geirangerfjorden og området rundt ble i 2005 skrevet inn på UNESCOs verdensarvliste sammen med Nærøyfjorden og ble til verdensarvområdet «Vestnorsk fjordlandskap». Med dette tok Norge på seg ansvaret for å ta vare på en del av verdens naturarv.

Samtidig er Geirangerfjorden Norges kanskje viktigste ikon i reiselivssammenheng. Kraftig økende turisme til Norge (noe blant annet 30 prosent økning i antall sysselsatte siste ti år viser²) øker presset på fjorden og området rundt. Det har oppstått stadig mer høylytte diskusjoner hvorvidt Geiranger er fullt, om miljø og verdensarvverdier blir godt nok ivaretatt, om luftforurensning, om forholdet mellom masseturisme, cruise og nisjeturisme. Diskusjonen har foregått i media, de har foregått lokalt, nasjonalt og internasjonalt.³ Med prognoser som tilsier at turismen internasjonalt skal øke med 66 prosent innen 2030 blir problemstillingene stadig mer aktuelle.⁴

Innfarten til Geirangerområdet skjer i hovedsak på tre måter: Landeveien nordfra, landeveien sørfra eller med (cruise-) båt eller ferge inn Geirangerfjorden (se kart Figur 3). Generelt har trafikken inn til Geirangerområdet landeveien økt – spesielt i hovedsesongen, noe Figur 1 illustrerer. Det er likevel ingen som har en totaloversikt over antallet besøkende landeveien.

Cruisefrafikken har internasjonalt hatt stor økning. Til Geirangerfjorden har imidlertid denne økningen vært dempet av begrensninger på antall skip de siste årene, noe som har ført til at antall besøkende har ligget noe over 300.000 i perioden 2012 – 2017 med en liten oppgang i 2017.⁵

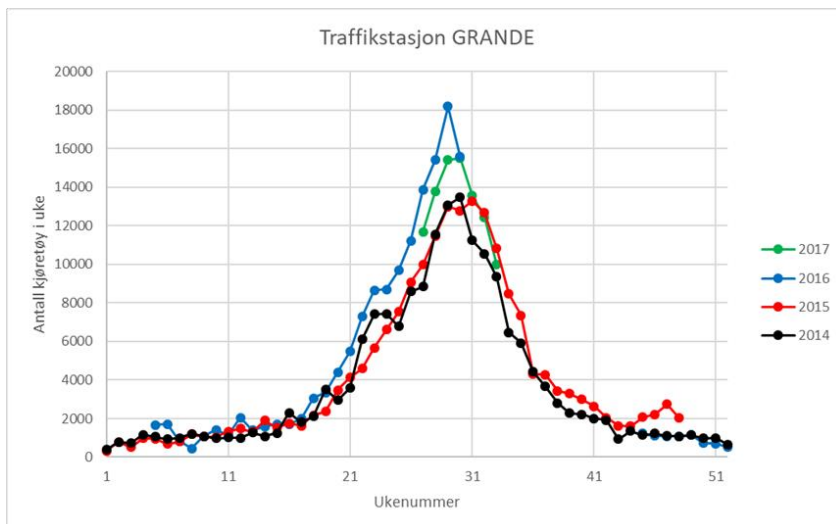
² NHO Norsk reiseliv <https://www.youtube.com/watch?v=VMffwmsqNhg>

³ Se medieoppslag spesielt i høysesong: Blant annet VG 28. juli, 2017. «Geiranger fylt til bristepunktet av turister: - Ødelegger opplevelsen av verdensarven».

Kilde: <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/55q8e/geiranger-fylt-til-bristepunktet-av-turister-odelegger-opplevelsen-av-verdensarven>. Sjøfartsdirektoratet sin rapport (2017): «Utslipp til luft og sjø fra skipsfart i fjordområder med stor cruisefrafikk».

⁴ NHO Norsk Reiseliv blant annet på <https://www.youtube.com/watch?v=VMffwmsqNhg>

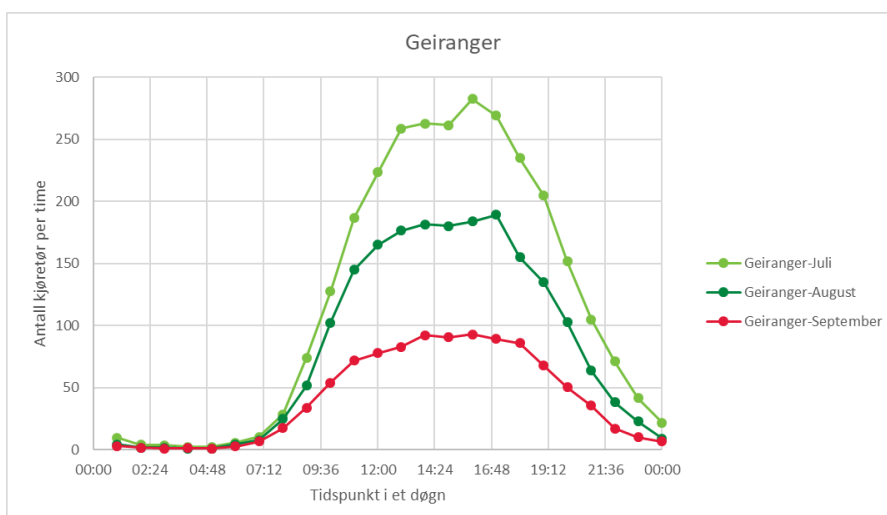
⁵ Tall fra Stranda Hamnevesen.

Figur 1: Variasjoner i antall kjøretøy per uke i løpet av året. Figuren viser også endringer i trafikk i perioden 2014 – 2017. Tall fra Statens Vegvesen sine trafikktegninger. Figur hentet fra SINTEF – upublisert rapport.

Trafikken i Geirangerområdet varierer mye i løpet av året. I bygda Geiranger bor det rundt 230 mennesker, mens man regner med at mellom 700.000 og 900.000 personer besøker området i løpet av året. I hovedsak kommer turistene i løpet av sommermånedene juni, juli og august. Innenfor dette tidsrommet har nordmenn også fellesferie (normalt de tre siste ukene i juli). Fellesferien er således den perioden der trykket på veisystemet i Geirangerområdet og på Geiranger sentrum er desidert størst, noe Figur 1 viser.

Landtransportsystemet i Geirangerområdet har begrenset kapasitet. Innfartsårene er smale og svingete. Geirangervegen sørover med sine mange krappe hårnålssvinger ble åpnet i 1889 og bandt sammen Sunnmøre og Østlandet. Først i 1982 hadde hele strekningen fått to felt og asfalt eller oljegrus.⁶ Veien ble fredet av Riksantikvaren fra 2010. Den svingete og bratte Ørnevegen nordover stod ferdig i 1956. Det er bare gjort mindre endringer av traseene siden de to veiene stod ferdig. Deler av veisystemet er fredet og dette gjør endringer lite ønskelige og også utfordrende.

Figur 2: Variasjoner i gjennomsnittlig antall kjøretøy per time i løpet av månedene juli, august og september i 2017 målt nært Geiranger sentrum. Tall fra Statens Vegvesen sine trafikktegninger. Figur hentet fra SINTEF – upublisert rapport.

⁶ Ref.: <https://no.wikipedia.org/wiki/Geirangervegen>, hentet fra Arne Inge Torvik (2000). «Om samferdsel i Møre og Romsdal» Molde: Møre og Romsdal fylkesbåtar.

I tillegg til fluktuasjoner i løpet av året varierer trafikkmengden mye i løpet av dagen. Trafikkmålinger viser at trafikken på veien er størst i perioden mellom ca. kl. 11.00 og 19.00 i løpet av en dag i høysesongen, med en ekstra topp mellom ca. kl.13.00 og 17.00. Besøkende som kommer til Geiranger utenom denne perioden kan selv i sommermånedene oppleve Geiranger som stille, fredelig og også nesten folketomt. Trafikken har en sterk sammenheng med cruiseskipanløpene. Både på veiene og i Geiranger sentrum er aktiviteten klart størst når besøkende fra cruisebåter kommer i land og er på vei til utflukter, eller for å besøke Geiranger sentrum. Trafikken varierer dermed også både med antall og størrelse på skip.

Grupper av besøkende

Ulike grupper besøker Geirangerområdet i høysesongen. Reiselivet deler gjerne besøkende inn i fritidsreisende og yrkesreisende. Besøkende til Geirangerområdet i fellesferien (tidspunktet for undersøkelsen) er i all hovedsak fritidsreisende og disse har også vært målgruppe for undersøkelsen.

Inndelinger av besøkende i grupper vil videre være avhengig av formål med analysene. I SUSTRANS er vi i hovedsak opptatt av transport og trafikk – og i denne sammenheng forholdet mellom dette og forbruk. I diskusjonene rundt forbruk i Geirangerområdet skilles det gjerne mellom cruisebesøkende, gruppereisende på land og individuelt reisende på land. Inndelingen i disse gruppene vil også prege analysene i rapporten.

Cruisebesøkende kan videre deles inn i fire hovedgrupper basert på reise- og forbruksmønster. 1. De som reiser med cruisebåt direkte til Geiranger og har forhåndsbestilt turer i land. 2. De som reiser med cruisebåt direkte til Geiranger, men ikke har forhåndsbestilt turer i land. 3. De som kommer med buss fra andre cruisehavner. En del av disse kommer fra Hellesylt som også ligger innenfor Stranda kommune 4. De som kommer til Geiranger med cruisebåt, men går om bord i busser og reiser direkte videre (dette gjelder en del reisende med Hurtigruten, men også andre).

Gruppereisende på land reiser i hovedsak med buss. Disse kan være dagsbesøkende eller ha en eller flere overnattinger i området. Bussturene inkluderer i varierende grad aktiviteter og måltider i Geirangerområdet. I utvalget har vi svært få gruppereisende som kommer til Geirangerområdet landeveien, siden de var vanskelige å nå med vår datainnsamlingsmetode. Denne gruppen er derfor utelatt fra de fleste analysene.

Individuelt reisende til Geirangerområdet består i hovedsak av reisende som kommer med personbil eller med bil. I begge disse gruppene finner vi dagsbesøkende og personer som har en eller flere overnattinger i området. Personer på gjennomreise er inkludert i gruppen «dagsbesøkende».

Fordelingen mellom antall besøkende på land og antall besøkende som kommer til Geiranger med cruisebåt er regnet for å være ca. to tredjedeler - en tredjedel, selv om det ikke finnes nøyaktige tall for antall besøkende som kommer landeveien.

Datainnsamlingen

Datainnsamlingen ble gjennomført alle hverdager i tidsrommet 9. juli til 3. august 2018.⁷ I denne tidsperioden svarte 474 turister på spørreskjema knyttet til deres besøk i Geirangerområdet. 390 av disse svarte på spørsmål knyttet til forbruk. Datainnsamlingen ble gjennomført digitalt; via nettbrett eller ved bruk av link. Følgende område ble presentert som «Geirangerområdet» (Figur 3).

⁷ Begrunnelsen for å gjennomføre datainnsamlingen på hverdager er først og fremst praktiske, i forhold til arbeidstid. Vi mener at et slikt valg ikke skaper skjevheter av betydning i utvalget ettersom cruisebesøkende ikke nødvendigvis er flere i helgene, men varierer i løpet av ukedagene uavhengig av skillet mellom helg og arbeidsdag.

Figur 3: Kart over Geirangerområdet slik det var inntegnet i spørreskjema.

Planen var å samle inn data på de fleste naturlige stoppestedene i området. I realiteten viste det seg at muligheten for å få folk til å svare på skjema var situasjonsbestemt. De fleste svarene ble derfor samlet inn på disse plassene:

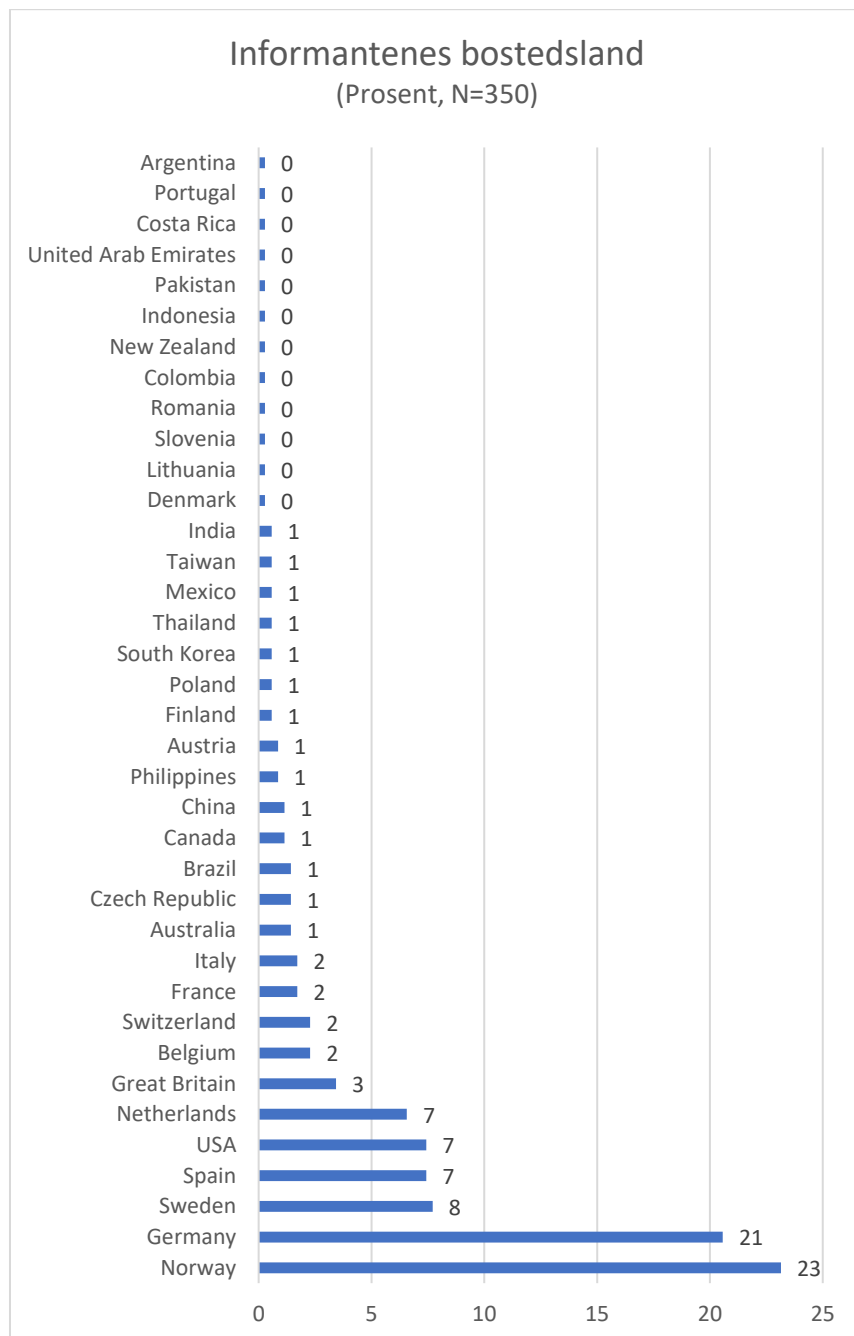
- På cruisekaia i Geiranger
- På ferge Geiranger – Hellesylt
- På fergeoppstillingsplassen i Eidsdal (og Linge, men i mindre grad)
- Ellers ulike steder i sentrum av Geiranger, men i mindre grad enn innsamlingspunktene over

2. Om utvalget

Av de 474 som har svart på undersøkelsen har 390 respondenter gitt informasjon om forbruk. I det følgende presenterer vi nærmere dette utvalget. Kunnskap om dette har betydning for tolkningen av resultatene.

De fleste er fra Norge og ellers i Vest-Europa

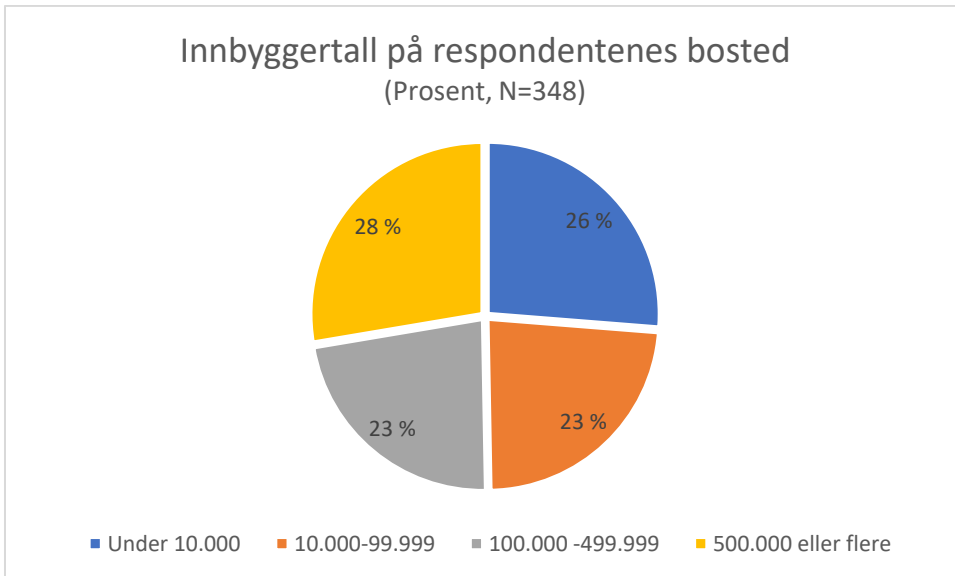
350 av de som svarer på undersøkelsen har informert om bostedsland. Gruppen som kommer fra Norge er størst (23 prosent) Vest-Europa ellers (50 prosent) og USA/Canada (8 prosent). De fleste som bor i Norge er fra Oslo, Akershus og Møre og Romsdal. Totalt utgjør personer fra disse fylkene 57 prosent av nordmennene i utvalget.

Figur 4: Respondentenes bostedsland. Prosent

Halvparten er fra byer med over 100.000 innbyggere

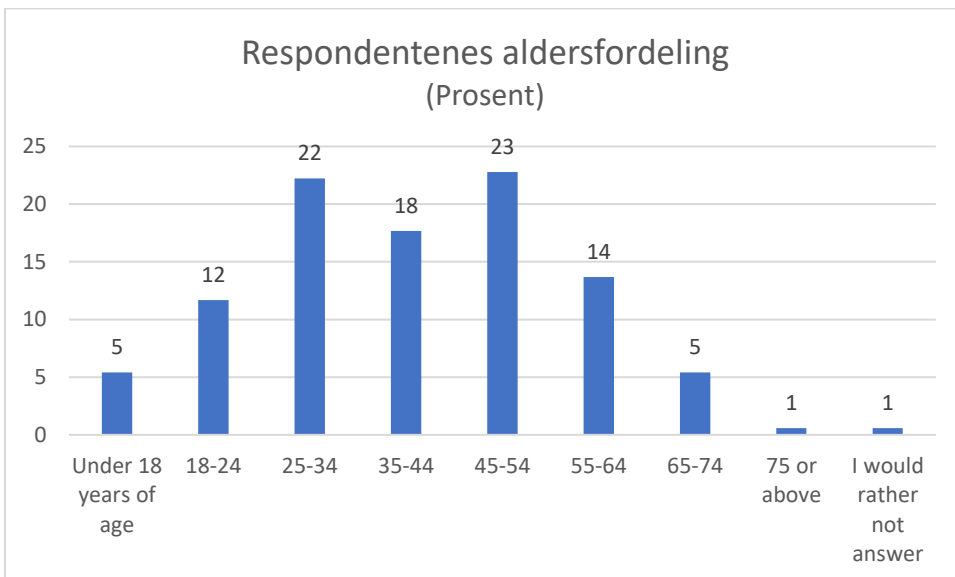
Som Figur 5 viser er respondentenes bosted forholdsvis likt fordelt på mindre steder, små byer, middels store byer og storbyer.

Figur 5: Besøkende i Geiranger etter antall innbyggere på bosted. Prosent.

Nesten to av tre er mellom 25 og 54 år

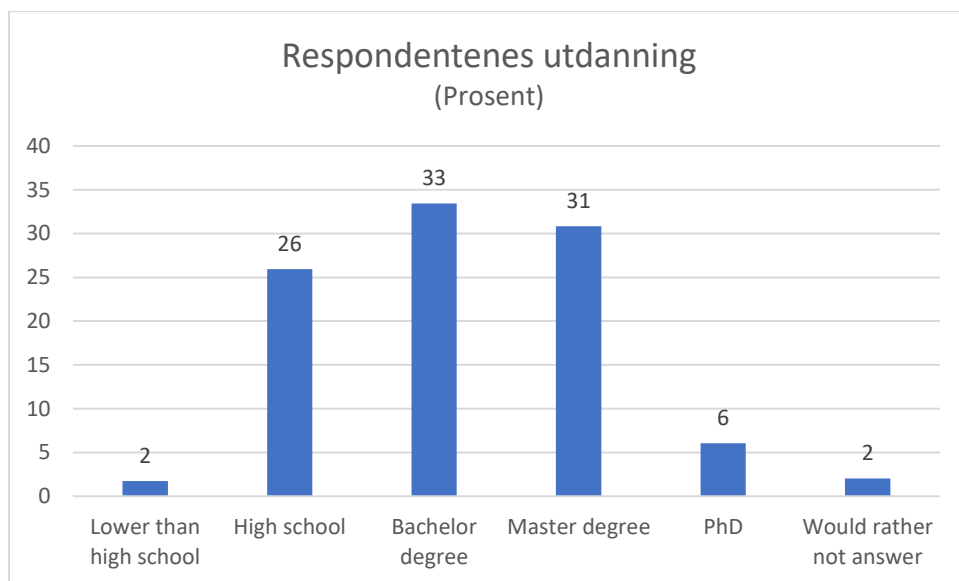
Hovedtyngden (63 prosent) av de som har svart på vårt spørreskjema er mellom 25 og 54 år (Figur 6).

Figur 6: Aldersfordeling i prosent av de som har svart på spørsmålet (N=351).

Respondentene har høy utdanning

Respondentene har forholdsvis høy utdanning, 70 prosent har Bachelor-grad eller høyere (Figur 7).

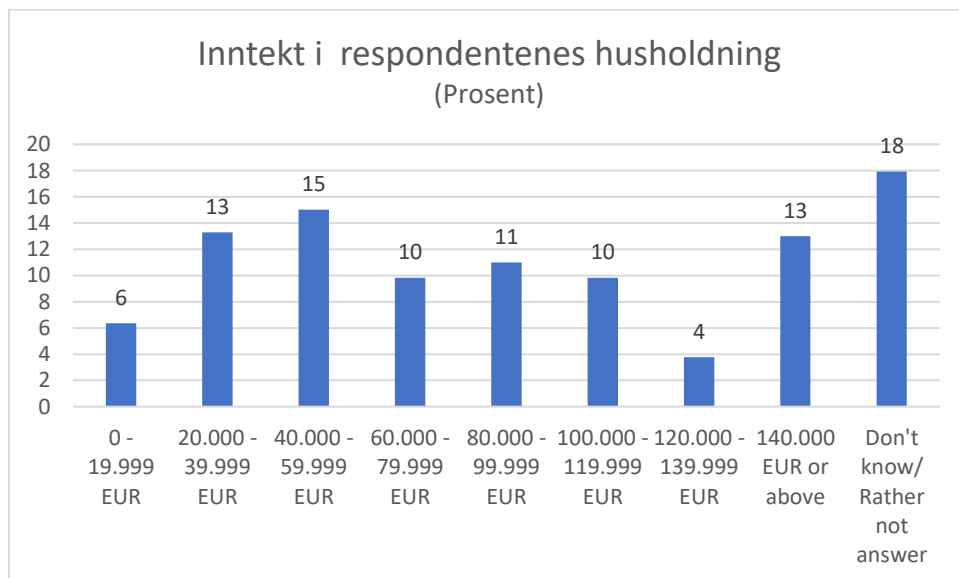

Figur 7: Utdanning i prosent av de som har svart på spørsmålet. (N=347).

Husholdningsinntekt: Alle grupper representert

Når det gjelder inntekt i respondentenes husholdning ser vi at:

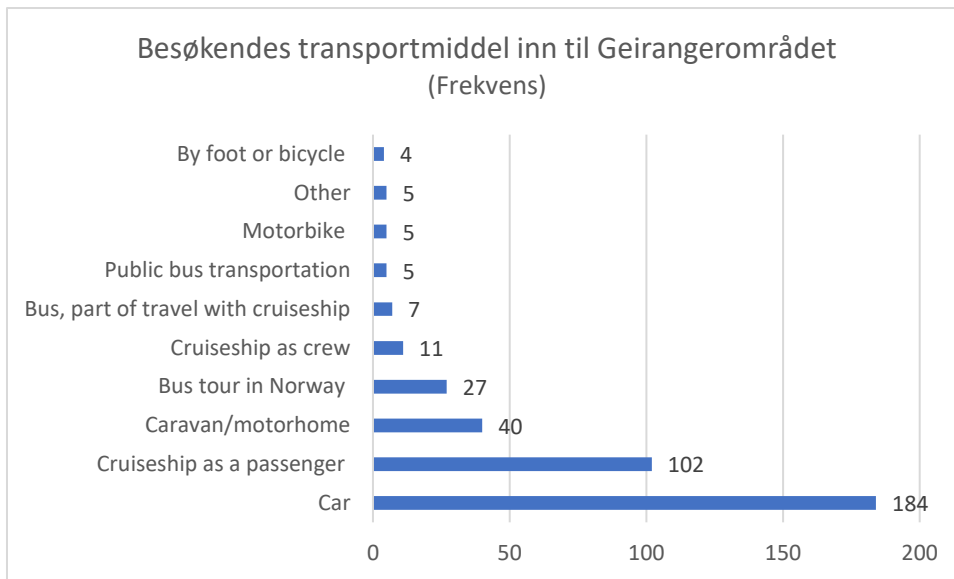
- Utvalget har respondenter i alle inntektskategorier og at disse er forholdsvis jevnt fordelt.
- Forholdsvis mange (18 prosent) kjenner ikke til husholdningens totale inntekt, eller vil ikke gi informasjon om denne.

Figur 8: Inntekt i respondentenes husholdning i Euro (1 Euro er i undersøkelsen opplyst å være ca. 10 norske kroner N = 346).

De fleste kommer med cruise eller bil

Transport og transportmiddel står naturlig nok sentralt i diskusjonen om besøkendes forbruk i Geirangerområdet, og dermed også i diskusjonen knyttet til hvilke transportløsninger som vil være formålstjenlige.

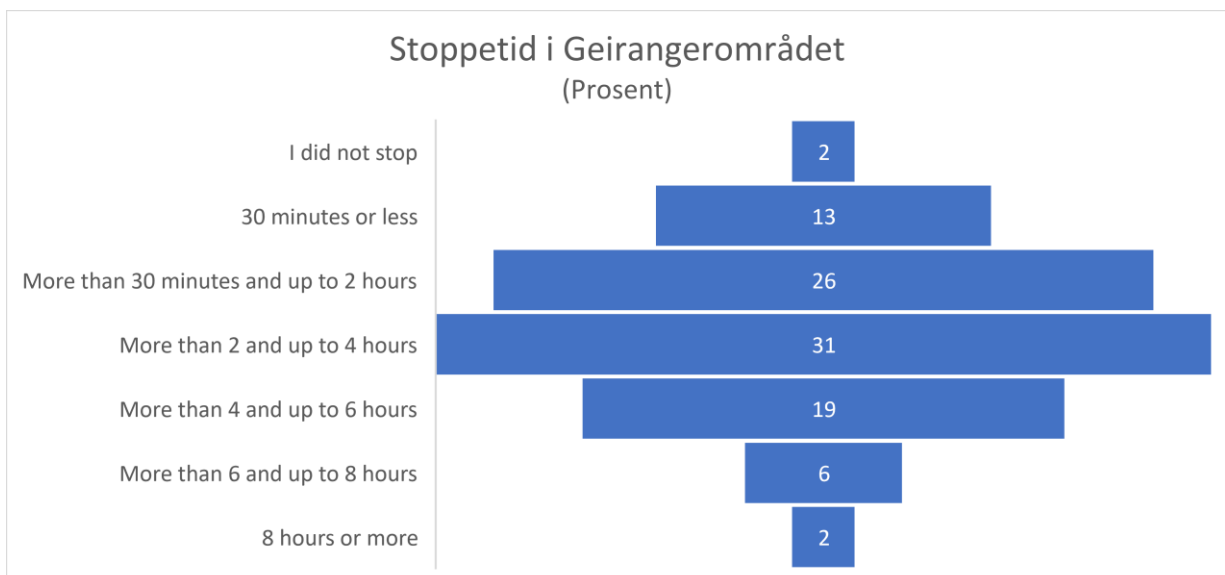
Figur 9: Antallet besøkende etter transportmiddel inn til Geirangerområdet (N total=390).

Vi ser av Figur 9 at nesten halvparten av respondentene i undersøkelsen kom til Geiranger med bil. Litt under en tredel av respondentene (120 personer) kom til Geiranger som del av en reise med cruiseskip (som passasjer, med buss som del av cruise eller som mannskap på cruisebåt). Andelen som kommer med cruisebåt tilsvarer omtrent det som regnes å være andelen av totalt antall besøkende til området (ca. en tredjedel av det totale besøket). Bussturister var generelt vanskeligere å nå tak i med vår måte å samle inn data.

Oppholdstid: Både dagsbesøkende og overnattende

Oppholdstid i Geirangerområdet antas å påvirke forbruket. Vi har derfor i undersøkelsen knyttet flere spørsmål til oppholdstid.

Cruiseturister medregnet er 62 prosent av vårt utvalg dagsbesøkende, 38 prosent overnatter i området.

Figur 10: Dagsbesøkende fordelt på stoppetid i Geirangerområdet (N=242).

Av de som er dagsbesøkende ser vi av Figur 10 at en stor andel (72 prosent) i vårt utvalg stopper fire timer eller mindre. Svært få oppgir at de ikke har stoppet eller at de har vært i området 8 timer eller mer, men ikke overnattet.

Av de som har overnattet har de fleste (82 prosent) overnattet en eller to netter.

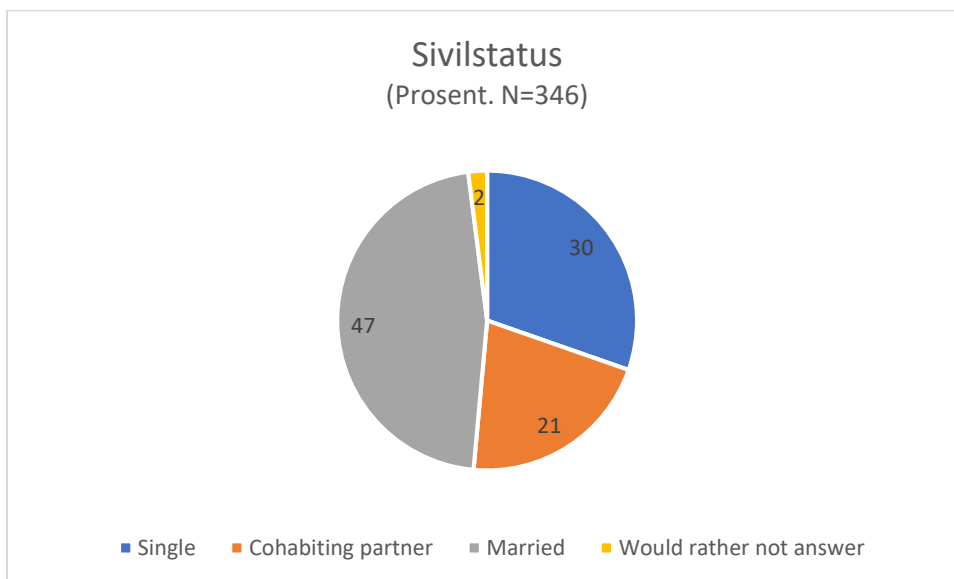
Tabell 1: Type overnatting i Geirangerområdet for besøkende som overnatter. Prosent av overnattende i utvalget (N=146).

	Prosent av overnattende i utvalget
Hotel	29
Caravan/motorhome on camping site	21
Tent or the likes on camping site	18
Rented cabin	16
Tent or the likes outside camping site	5
Caravan/motorhome outside camping site	3
Rented apartment	3
Rented house	3
My own summer residence	1
I visited family and friends	1
Total	100

De aller fleste (84 prosent) av de som overnatter i området i vårt utvalg benytter seg av hotell, campingplasser eller leier hytte.

Kjønn og sivilstatus

54 prosent av respondentene er menn, 45 prosent er kvinner, mens to prosent ville ikke oppgi kjønn.

Figur 11: Sivilstatus. Prosent.

68 prosent av de som svarer på undersøkelsen er gift eller samboere (Figur 11).

Utvalgets bakgrunnsprofil: Miljø, samfunn og natur

I spørreundersøkelsen var det en målsetning å fange opp om personene i utvalget kunne skilles fra hverandre med hensyn til hvor opptatt de var av miljø, aktivitet i naturen og kunnskap om lokalsamfunnet.

De ble stilt følgende spørsmål:

1. På en skala fra 1-5, i hvilken grad har **miljøhensyn påvirket ditt valg av transportmiddel** til ulike reisemål de siste to årene?
2. På en skala fra 1-5, i hvilken grad vil du beskrive deg selv som en person som er **opptatt av å verne om naturmiljøet?**
3. På en skala fra 1-5, i hvilken grad vil du si at det å **lære om lokalsamfunnet og lokal historie** er viktig for deg når du besøker et reisemål?
4. På en skala fra 1-5, i hvilken grad vil du si at det å **være fysisk aktiv i naturen** er viktig for deg når du besøker et reisemål?

Tabell 2: Utvalgets bakgrunnsprofil med hensyn til miljø og hvor opptatt de er av å være aktive i naturen og å lære om lokalsamfunnet. Prosent.

	Environmental friendly choice of transport, to destination	Conscious of environmental protection	Important to learn about local community	Important to be active in nature
1 Not at all	33	2	2	2
2	18	4	7	6
3	26	27	15	18
4	13	44	34	34
5 To a very high degree	9	24	41	40
Total	100	100	100	100

Tabell 2 viser at:

- Svært mange er opptatt av vern om naturmiljøet (68 prosent svarer 4 eller 5 på dette spørsmålet).
- Selv om svært mange er opptatt av vern om naturmiljøet, har miljøhensyn i liten grad påvirket deres valg av transportmiddel til reisemål de to siste årene (22 prosent svarer 4 eller 5 på spørsmålet knyttet til transportmiddel).
- Tre av fire kan sies å være svært opptatt av å være fysisk aktive i naturen og å lære om lokalsamfunnet og historien.

Vurdering av i hvilken grad funnene kan generaliseres til «alle besøkende i Geirangerområdet»

Vurderinger i forhold til utvalget

For å gjøre generaliseringer fra utvalget til alle besøkende i Geirangerområdet bør utvalget være representativt for totalpopulasjonen. Siden bakgrunnsfaktorer for alle besøkende i vårt tilfelle ikke er kjent, er det også vanskelig å si noe sikkert om hvor representativt utvalget er. Vårt datamateriale synes imidlertid både å ha styrker og svakheter i denne sammenheng.

Ut fra egne beregninger regner turistnæringen at fordelingen mellom besøkende i Geirangerområdet er omtrent en tredel cruiseturister og to tredeler som kommer landeveien. Det er dermed en styrke at fordelingen mellom cruisebesøkende og besøkende som kommer landeveien i vår undersøkelse forholdsvis godt gjenspeiler totalpopulasjonen. 31 prosent av utvalget kommer til Geirangerområdet sjøveien, resten landeveien. Tallene for totalpopulasjonen er imidlertid usikre og økningen av antall besøkende landeveien de siste årene gir grunn til å tro at antall besøkende landeveien er noe høyere.

For utvalget som helhet har vi ellers sett at:

- Det er en forholdsvis lik fordeling av kvinner og menn

- Det er en variert fordeling i forhold til urbaniseringsgrad på besøkendes bosted (antall innbyggere på hjemsted)
- Informantene har en bredde i utdanningsnivå (selv om vi kan anta at de med høyere utdanning er overrepresentert)
- Husholdningsinntektene er varierte

Dette gjør at vi kan få en bredde i analyser der slike bakgrunnsfaktorer har en betydning, men vi vet ikke om utvalget representerer totalpopulasjonen.

På den andre siden er det grunn til å tro at land utenfor «Vesten» er underrepresentert i datamaterialet siden utvalget i stor grad består av personer fra Vest-Europa, USA og Canada. Dette skyldes delvis at det var vanskelig å nå tak i turister på rundreise med buss ved bruk av vår metode. Dette er en reisemåte som blant annet mange asiatiske turister bruker. Delvis syntes det å være vanskeligere å få kontakt med potensielle respondenter dersom de hadde problemer med å forstå hva datainnsamlerne sa når de forsøkte å ta kontakt. Dette var tilfelle selv om spørreskjema var på mange forskjellige språk - blant annet kinesisk. Manglene begrenser våre muligheter til å sammenligne mellom ulike land og regioner.

Noe som kan ha preget utvalget er at mesteparten av datainnsamlingen i praksis ble gjennomført på og ved fergekaiene (Eidsdal og Geiranger) og på cruisekaia i Geiranger, siden dette var de områdene der det var lettest å nå tak i respondenter. Datainnsamlingen ble også gjennomført bare på dagtid – av praktiske årsaker, og på vei ut av området – for å sikre at de besøkende var ferdige med oppholdet sitt. Disse faktorene i sammenheng har trolig ført til at vi har forholdsvis mange som har overnattet i utvalget siden disse reiser tidlig videre. I tillegg kan vi ha fått en overrepresentasjon av de dagsbesøkende som har oppholdt seg forholdsvis kort i området.

For å bøte på noen av svakhetene knyttet til utvalget har vi begrenset det meste av analysene til sammenligninger mellom større grupper; for eksempel mellom besøkende med cruisebåt og individuelt reisende på land (bil, motorsykkel, bobil). I tillegg er bussreisende på land utelatt fra store deler av analysene, ettersom vi har for lite data knyttet til denne gruppen alene og de samtidig synes å være en gruppe med et særpreget reise- og forbruksmønster lokalt sammenlignet både med individuelt reisende på land og cruiseturister.

Selv om utvalget dermed har noen skjevheter som gjør at vi ikke kan generalisere med sikkerhet til *alle* besøkende i Geirangerområdet har vi forholdsvis godt grunnlag for å kunne si noe om en stor gruppe besøkende. Dette gjør at resultatene fremdeles er interessante og nyttige.

Usikkerheter knyttet til forbrukstallene

Det er flere utfordringer med å måle besøkendes forbruk. Spesielt er disse knyttet til:

1. Problemer med å huske forbruk og eksakte tall – allerede etter kort tid.
2. Misforståelser eller vansker med å presisere forbruk på individnivå. Er forbruk per person eget forbruk, gruppens forbruk eller eget forbruk på gruppen, f.eks. familien?
3. Valuta: Internasjonale turister vil måtte forholde seg både til egen valuta, internasjonal valuta som Euro og dollar og norske kroner. Omregninger mellom disse kan fort bli unøyaktige. Dersom respondentene glemmer å regne om, vil feil dessuten gjøre store utslag.

For å bøte på disse utfordringene har vi:

- Gjennomført spørreundersøkelsen bare med personer på vei ut av området, og som dermed akkurat er ferdig med sitt forbruk i området.

- Gjort det slik at valuta bare blir oppgitt i Euro, men med en rund omregning (ca. 10 norske kroner) mellom Euro og norske kroner og omtrent likt mellom US dollar og Euro.
- Vært nøye med å poengtere at opplysningene om forbruk skal gjelde per person siste 24 timer.
- For å sikre at forbruket som blir oppgitt er lokalt forbruk i Geirangerområdet, har vi dessuten inkludert kart over området og minnet respondentene på geografien underveis i undersøkelsen.

Også disse tiltakene har imidlertid svakheter. Dersom respondentene glemmer å regne om fra NOK til Euro, blir det oppgitte beløpet ti ganger høyere enn det som er riktig. En feil i denne sammenheng vil dermed kraftig øke gjennomsnittlige forbrukstall – spesielt dersom gruppene blir små. Ut fra dette har vi derfor gått gjennom hvert enkelt svar som ligger langt over gjennomsnittet for å sjekke om informasjonen virker rimelig eller ikke. Det er imidlertid en hårfin balanse mellom å sikre og å tukle med data. Dersom vi hadde slettet all informasjon om inntekt som var «utenfor normalen» ville vi også få de resultatene vi forventer. Vi har derfor vært svært restriktive på dette området og slettet bare en respondent fra tallmaterialet, den eneste der svarene virket totalt ulogiske.

Dette gjør at vi sitter igjen med forholdsvis mange «uteliggere» i datamaterialet - personer med forbruk som ligger klart høyere enn gjennomsnittet. For å håndtere dette har vi i enkelte av analysene, der vi ser det som nødvendig og samtidig vurderer at det ikke forkludrer resultatene, tatt «uteliggerne» ut av analysen. I denne sammenheng er det vi kaller «uteliggere» alle personer som bruker mer enn 300 Euro per dag per person (uten overnatting). Omtrent fem prosent av utvalget ligger over denne verdien.

En erfaring fra den praktiske gjennomføringen av datainnsamlingen var videre at den som svarte gjerne oppfattet seg selv som del av en gruppe. Når det gjelder forbruk per person kan respondentene dermed fremdeles lure på om det de har brukt på familien samlet skal deles per person, eller om det gjelder hva de personlig har brukt av penger. Vi har som formål å få fram det første, men det er ikke usannsynlig at enkelte som svarer på undersøkelsen tenker det siste. Feil i denne sammenheng vil i de fleste tilfeller kunne øke forbrukstallene, ettersom de fleste som har svart trolig har vært «forsørgere». Slike feil kan imidlertid også dra forbrukstallene ned i tilfeller med f.eks. ektepar, der den som ikke har hatt det faktiske utlegget er den som svarer.

Gruppen av asiatiske besøkende til Geirangerområdet er forholdsvis stor. En underrepresentasjon av denne gruppen, slik vi har, kan være med å trekke ned gjennomsnittsforbruket for våre mål for «alle besøkende» noe. Grunnen til dette er at undersøkelser viser at asiatiske besøkende har et høyt forbruk i Norge.⁸ På den annen side vil mange besøkende til Geirangerområdet fra asiatiske land være på gjennomreise med buss – med varierende oppholdstid i området. Vi er derfor usikre på hvordan en bedre representasjon i datamaterialet fra personer fra asiatiske land ville slått ut på gjennomsnittlige forbrukstall.

Alt i alt trekker dermed de fleste usikkerhetsfaktorer våre forbrukstall oppover og vi antar at de ligger noe over gjennomsnittlig forbruk for totalpopulasjonen av besøkende i Geirangerområdet. Vi viser denne usikkerheten noen steder ved også å bruke mål som utelater «uteliggere» som ligger langt over gjennomsnittsforbruk. I en stor del av analysene som gjelder sammenligning mellom grupper har vi også utelatt personer med spesielt høyt forbruk. Dette er vanlig i statistisk analyse, og skal ikke ha stor betydning for resultatene i en slik sammenheng.

⁸ Se for eksempel «Nøkkeltall for norsk turisme 2017» av Epinion og Innovasjon Norge s. 46.

3. Besøkendes forbruk i Geirangerområdet

Målet med dette kapitlet er både å få en oversikt over besøkendes forbruk i Geirangerområdet og en dypere forståelse av dette forbruket. Vi har blant annet sett nærmere på om det er forskjeller mellom ulike gruppers forbruk i Geirangerområdet, om oppfatninger av trengsel påvirker forbruket lokalt og om ulike bakgrunnsfaktorer, som kjønn, alder og inntekt påvirker forbruk. Vi har også sett på sammenhenger mellom oppholdstid og forbruk.

Ut fra kunnskap om området og debattene, andre undersøkelser, intervjuer med interessenter og litteraturstudier har vi valgt å benytte oss av en del påstander eller hypoteser knyttet til forbruk i Geirangerområdet i framstillingen. Hypotesene vi har sett nærmere på er:

1. **Forbruk per person lokalt** i Geirangerområdet er **lavere enn for andre norske destinasjoner** og lavere enn gjennomsnitt for Norge.
2. Forbruk per person **varierer med ulike transportmidler** til Geirangerområdet
 - a. Forbruk per person i Geirangerområdet er **lavere for cruiseturister** enn for individuelt reisende på land.
 - b. Forbruk per person i Geirangerområdet er **lavere for gruppereisende med buss** – sammenlignet med alle andre grupper.
 - c. Forbruk per person i Geirangerområdet er **lavere blant bobilturister** enn for andre turister.
3. Forbruk per person i Geirangerområdet **øker med oppholdstid**.
4. Forbruk per person i Geirangerområdet **er avhengig av hvilket land** den besøkende kommer fra.
5. Forbruk per person i Geirangerområdet **øker, jo høyere inntekt** den besøkende har.
6. Forbruk per person i Geirangerområdet **varierer med bakgrunnsfaktorer som kjønn, alder...**
7. Forbruk per person i Geirangerområdet **blir lavere når folk opplever stor trengsel** i området
8. Forbruk per person i Geirangerområdet blir **lavere når det er «for mange» turister i området**
9. Forbruk per person i Geirangerområdet blir lavere når besøkende på land opplever **problemer med parkering**
10. Forbruk per person i Geirangerområdet blir lavere når besøkende er **misfornøyd med miljøfaktorer som utslipp fra biler, båter og busser**

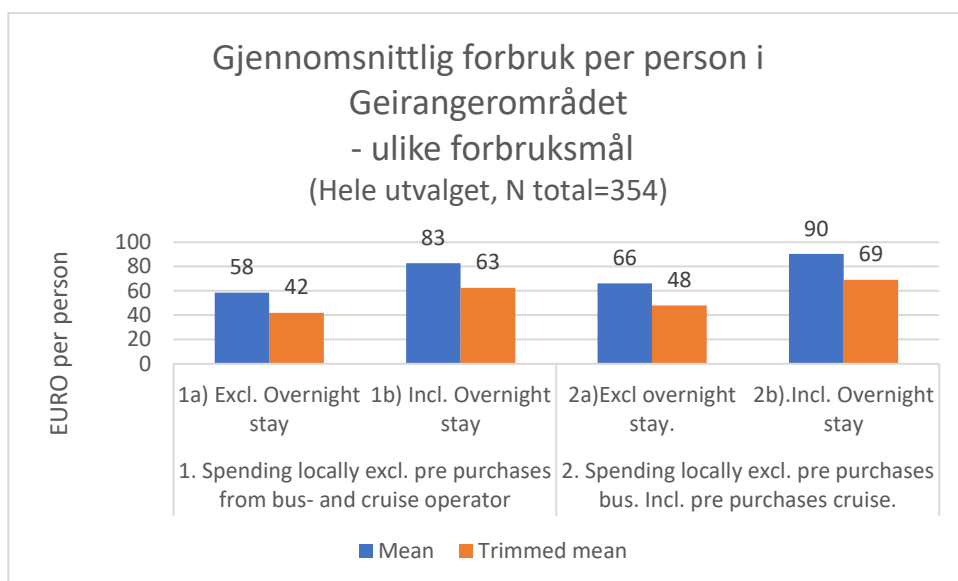
Først vil vi imidlertid se nærmere på våre resultater knyttet til forbruk i seg selv.

Forbruk per besøkende

Det finnes mange undersøkelser om turistenes forbruk i Norge og debattene har vært mange og høylytte rundt tallene. Generelt kan vi si at de med kunnskap om verdiskaping i Geirangerområdet har vurdert at de nasjonale undersøkelsene ikke gir et godt bilde av forbruk lokalt. I vår undersøkelse har vi blant annet aktivt brukt kart for å angi hvilket område som utgjør «Geirangerområdet», for å sikre at forbruket er lokalt.

Vi har fire mål for forbruk lokalt i Geirangerområdet. Alle gjelder per person siste 24 timer.

Gjennomsnittlig forbruk per person for de fire målene går fram av Figur 12.

Figur 12: Gjennomsnittlig forbruk per person i Geirangerområdet siste 24 timer for hele utvalget. «Trimmed mean» viser gjennomsnittlig forbruk dersom man tar vekk de fem prosentene av respondentene som har minst forbruk og de fem prosentene som har høyest forbruk. På denne måten fjerner man uteliggere i datamaterialet.

Vi angir i Figur 12 både gjennomsnitt og trimmet gjennomsnitt for hele utvalget. For trimmet gjennomsnitt er respondenter med de 5 prosent høyeste og 5 prosent laveste verdiene fjernet. Grunnen til å angi begge målene er at utvalget inneholder forholdsvis mange uteliggere (verdier som ligger vesentlig høyere enn andre verdier) som vil prege gjennomsnittet feilaktig hvis de ikke er pålitelige. Trimmet gjennomsnitt gir dermed et bilde av usikkerheten i datamaterialet. De fire målene er:

1. **Lokalt forbruk utenom overnatting og forhåndskjøp fra cruisebåt eller cruiseoperatør. (spontant forbruk):** Gjennomsnitt for hele utvalget 58 Euro, trimmet gjennomsnitt 42 Euro.
2. **Lokalt forbruk inkludert overnatting. Uten forhåndskjøp fra cruisebåt eller cruiseoperatør:** Gjennomsnitt for hele utvalget 83 Euro, trimmet gjennomsnitt 63 Euro
3. **Lokalt forbruk inkludert forhåndskjøp fra cruisebåt eller cruiseoperatør. Uten overnatting:** Gjennomsnitt for hele utvalget 66 Euro, trimmet gjennomsnitt 48 Euro. Lokal andel av forhåndskjøp fra cruisebåt eller -operatør er i denne sammenheng satt til 50 prosent av kjøpskostnad.
4. **Lokalt forbruk inkludert forhåndskjøp fra cruisebåt eller cruiseoperatør og overnatting.** Gjennomsnitt for hele utvalget 90 Euro, trimmet gjennomsnitt 69 Euro.

For de to siste kategoriene, der forhåndskjøp fra cruisebåt- og cruiseoperatør er inkludert, er en beregnet lokal andel av forbruket satt til halvparten av kjøpesummen for forhåndskjøpet. Andelen er den samme som blir brukt av Innovasjon Norge i deres beregninger.⁹ For besøkende som ikke har forhåndskjøpt aktiviteter eller lignende fra cruisebåt eller -rederi, vil de to første målene tilsvare de to siste. For cruisebesøkende vil lokalt forbruk med og uten overnatting være de samme.

Når det gjelder reisende med buss, har vi forholdsvis få (25) av disse i utvalget og enda færre har gjort forhåndskjøp i området. I tillegg er disse i stor grad holdt utenfor analysene. Det er derfor ikke gjort beregninger av totalforbruk (inkludert overnatting og forhåndskjøp) i området for denne gruppen separat. Dette vil i liten grad påvirke gjennomsnittet for hele utvalget.

⁹ Se for eksempel Epinion og Innovasjon Norge (2017): *Cruise- og ekspedisjonsturister på Svalbard og Epinion* og Innovasjon Norge (2014): *Cruise sommeren 2014. Turistundersøkelsen*.

Utvalgets forbruksprofil: Mange bruker lite

På mange måter vil forbruksprofilen, mer enn gjennomsnittsfbruk, fortelle noe om forbruksbildet i Geirangerområdet.

Tabell 3: Forbruksprofil, spontant forbruk per person. Spontant forbruk er forbruk per person siste 24 timer. Forbruk til overnatting eller forhåndsbetalinger til cruisebåt eller -rederi er ikke inkludert.

Antall Euro	Dagsbesøkende			Overnattende	Alle
	Ind. reisende land (N=89)	Cruise (N=104)	Alle (N=224)	Overnattingsgjester (N=129)	Alle (N=353)
Per person	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent
0	32	24	31	19	27
1-50	47	51	47	33	42
51-100	10	16	12	26	17
101-150	7	1	3	10	6
151-200	2	3	2	2	2
201-250	1	1	1	3	2
251-300	1	2	2	2	2
301 og mer	0	2	2	5	3
Total	100	100	100	100	100

Tabell 3 viser utvalgets profil knyttet til spontant forbruk. Vi kan merke oss at:

- Mer enn 30 prosent av dagsturistene og 27 prosent av totalutvalget har 0 Euro i spontant forbruk når de besøker Geirangerområdet.
- Større andel av individuelt reisende på land, enn cruisebesøkende bruker 0 Euro (32 mot 24 prosent).
- Nesten 80 prosent av dagsbesøkende har et spontant forbruk på 50 Euro eller mindre i Geirangerområdet. 50 prosent av de besøkende bruker dessuten 30 Euro eller mindre.
- Enkelte respondenter har et svært høyt spontant forbruk. Maksimum oppgitt i utvalget er 1150 Euro per person i løpet av siste 24 timer
- Noe overraskende er det at 19 prosent av overnattingsgjestene har 0 Euro i spontant forbruk i Geirangerområdet.

Hypotese 1: Forbruk per person lokalt i Geirangerområdet er lavere enn for andre norske destinasjoner og lavere enn gjennomsnittet for Norge

Vi skal i det følgende undersøke nærmere om lokalt forbruk i Geirangerområdet er lavere enn for andre norske destinasjoner eller lavere enn gjennomsnittet for Norge. Først trenger vi da en oversikt over ulike forbruksundersøkelser.

Det er generelt krevende å sammenligne ulike analyser. De bygger på ulike forutsetninger og benytter ulike metoder. De inkluderer ulike kostnader i sine forbruksmål, f.eks. med og uten overnatting. De er også knyttet til ulike geografiske regioner. Under blir undersøkelser fra Norge, Møre og Romsdal, Geiranger-Trollstigen og Geiranger presentert. For sammenligning har vi også inkludert en undersøkelse fra Svalbard siden både Svalbard og Geiranger er cruisedestinasjoner. De nyere undersøkelsene er presentert først.

Epinion og Innovasjon Norge (2018): Turistundersøkelsen. Sommersesong 2018

Cruiseturister er ikke inkludert.

- Døgnforbruk nordmenn inkl. overnatting: 1060 NOK
- Døgnforbruk utlandet alle: 1.445 NOK

- Asia: 2620 NOK
- USA: 2040 NOK
- Storbritannia: 1680 NOK
- Sør-Europa: 1.470 NOK
- Sverige: 1.320 NOK
- Frankrike: 1.300 NOK
- Tyskland: 1.175 NOK
- Nederland: 1.060 NOK
- Danmark: 900 NOK

Metodenote: Epinion gjennomfører årlige forbruksundersøkelser blant besøkende til Norge og har utviklet en egen modell for å estimere forbruk. Undersøkelsen inkluderer ikke cruiseturister.

Geiranger Utvikling AS (2018): Forstudie til masterplan for Geiranger. Forstudium ledet av Menon Economics

Estimater for Geiranger:

- Forbruk overnatting: 720 NOK
- Dagsturister (utenom cruise): 195 NOK
- Cruiseturister: 390 NOK

Metodenote: Dette er et estimat basert på andre undersøkelser. Rasjonalet for tallene ser slik ut: «Det er grunn til å tro at de nasjonale forbrukstallene er gjennomgående for høye i Geiranger. Det var ca 200.000 kommersielle gjestedøgn i Geiranger i 2016, mens samlet reiselivsomsetning var 325 millioner kroner. Overnattingsbedriftenes omsetning var 144 millioner, noe som tilsvarer 720 kroner per gjestedøgn. For enkelhets skyld kan vi anta at cruise- og dagsturistene ikke bruker penger hos overnattingsbedriftene, mens overnattingsgjestene legger igjen hele sitt forbruk hos hotellene og camping-/hyttebedriftene. I så fall deler cruise- og dagsturistene et samlet forbruk på 180 millioner kroner. Hvis vi antar at cruiseturistene bruker dobbelt så mye som dagsturistene, kommer vi til at dagsturistene i gjennomsnitt bruker 195 kroner per døgn, mens cruiseturistene bruker 390 kroner.

Vi understreker at dette er grove anslag, men dersom man mener at forbruksanslaget bør oppjusteres for en av gruppene, må man samtidig ha en tanke om hvilke av gruppene som bør nedjusteres.» (Forstudie, s.28-29)

Innovasjon Norge (2018): Nøkkeltall for norsk turisme 2017

Døgnforbruk i Norge feriereisende turister 2016 (Inkluderer overnatting, transport, øvrig pakkereise, kursavgift og øvrig forbruk):

- Alle: 1.855 NOK
- Nordmenn: 1.665 NOK
- Utenlandske: 2.240 NOK
- For enkeltland se tabell under.

Bare øvrig forbruk samme gruppe:

- Nordmenn (angitt til 49% av total): 815 NOK
- Utenlandske (angitt til 38% av total): 851 NOK

Metodenote: Forbrukstall fra Turistundersøkelsen inkluderer bare reiser hvor overnattingen skjer på kommersielle overnattingssteder og/eller Hurtigruten.

Tabell 4: Døgnforbruk for feriereisende turister 2016. Gjelder feriereisende som overnattet en eller flere netter på et kommersielt overnattingssted og/eller Hurtigruten. Tabellen er i sin helhet hentet fra "Nøkkeltall for Norsk turisme 2017" av Innovasjon Norge. Tallene er hentet fra Turistundersøkelsen 2016.

Marked	Forbruk per ferieopphold for reisefølge	Døgnforbruk per person	Forbruk per ferieopphold per person	Total forbruk
Norske feriereisende	kr. 27 205	kr. 1 665	kr. 10 005	kr. 25 710 000 000
Svenske feriereisende	kr. 44 160	kr. 1 875	kr. 13 635	kr. 1 335 000 000
Danske feriereisende	kr. 31 165	kr. 1 470	kr. 10 605	kr. 960 000 000
Tyske feriereisende	kr. 78 815	kr. 1 720	kr. 25 220	kr. 3 140 000 000
Nederlandske feriereisende	kr. 50 280	kr. 1 260	kr. 19 145	kr. 720 000 000
Britiske feriereisende	kr. 64 305	kr. 2 505	kr. 21 775	kr. 1 345 000 000
Amerikanske feriereisende	kr. 100 745	kr. 3 630	kr. 34 925	kr. 1 125 000 000
Franske feriereisende	kr. 135 900	kr. 3 515	kr. 44 155	kr. 940 000 000
Spanske feriereisende	kr. 109 410	kr. 2 700	kr. 21 880	kr. 625 000 000
Italienske feriereisende	kr. 76 600	kr. 2 920	kr. 31 275	kr. 495 000 000
Kinesiske feriereisende	kr. 119 595	kr. 3 275	kr. 13 185	kr. 1 120 000 000
Sveitsiske feriereisende	kr. 79 240	kr. 2 195	kr. 33 445	kr. 690 000 000
Øvrige europeiske feriereisende	kr. 47 240	kr. 1 945	kr. 18 660	kr. 1 560 000 000
Øvrige feriereisende utenfor Europa	kr. 174 285	kr. 3 395	kr. 29 690	kr. 3 005 000 000
Alle utenlandske feriereisende	kr. 86 520	kr. 2 240	kr. 24 080	kr. 17 060 000 000
Alle feriereisende	kr. 42 485	kr. 1 855	kr. 14 125	kr. 42 770 000 000

Dybedal, Petter og Haukeland, Jan Vidar (2017): Besøksforvaltning og lokalsamfunnsutvikling i verdensarvområdene Nærøyfjorden og Geirangerfjorden. TØI rapport 1585/2017.

Gjennomsnittlig forbruk per dag i Geiranger eksklusive cruisepassasjerer:

- Nordmenn 462 NOK
- Utlendinger 578 NOK
- Alle 550 NOK.

Cruisepassasjerer Geiranger:

- Utlendinger (ingen nordmenn inkludert) 480 NOK

Metodenote: Regner bare forbruk per dag. Overnatting er ikke inkludert. Personer som har 0 forbruk er ikke inkludert. Personer som har fylt ut for forbruk, men hoppet over enkeltkategorier er inkludert med 0 for de enkelte kategoriene.

Løge, Tori og Dombu, Siri Voll (2017): Analyse av reiselivet i Møre og Romsdal. Menon-publikasjon 50A/2017

Døgnforbruk. Estimater for Møre og Romsdal sommersesong (tall fra 2015):

- Hotell nordmenn ferie/fritid: 1329 NOK
- Hotell utlendinger ferie/fritid: 1828 NOK
- Camping nordmenn: 782 NOK
- Camping utlendinger: 927 NOK
- Cruise: 655 NOK

- Hurtigruten: 894 NOK

Metodenote: Antar at 50 prosent av utgiftene til opplevelser i Innovasjon Norges forbrukstall går ut av regionen. Tallene tar utgangspunkt i forbruksundersøkelser for Innovasjon Norge (2016) og TØI (2008-2010)

Løge, Tori og Dombu, Siri Voll (2017): Analyse av reiselivet ved Geiranger/Trollstigen. Menon-Publikasjon 50D/2017

Døgnforbruk Geiranger – Trollstigen gjennomsnitt for hele året (s.39):

- Hytteeiere 342 NOK
- Cruiseturister 655 NOK
- Camping – Nordmenn 782 NOK
- Hurtigruten – turister 894 NOK
- Camping-utlendinger 927 NOK
- Hotell-nordmenn ferie 1497 NOK
- Hotell – utlendinger ferie 1996 NOK

Metodenote: Tallene er hentet fra samme undersøkelse som for Møre og Romsdal og har også omtrent samme resultater, men med noen mindre justeringer.

Epinion og Innovasjon Norge (2017): Cruise- og ekspedisjonsturister på Svalbard.

Svalbard:

Cruiseturister (vanlige) i land på Svalbard:

- Svalbards andel av forhåndskjøpte aktiviteter: 260 NOK
- Øvrig forbruk: 415 NOK
- Totalt: 675 NOK

Ekspedisjonscruise i land på Svalbard:

Forhåndskjøpte aktiviteter, Svalbards andel: 115 NOK

Øvrig forbruk på Svalbard: 935 NOK

Totalt forbruk (per dag): 1050 NOK

Metodenote: Det er intervjuet 925 cruiseturister på Svalbard, enten vanlig cruise eller ekspedisjonscruise. 2017. Norges (Svalbards) andel av forhåndskjøpte aktiviteter er satt til halvparten av kostnad for aktiviteten.

Epinion og Innovasjon Norge (2014): Cruise sommeren 2014. Turistundersøkelsen.

Døgnforbruk per person

- Cruise uten overnatting: 860 kroner
- Landbaserte, inkludert overnatting: 1.285 kroner

Gjennomsnittlig totalforbruk i Norge per reise per person i kroner:

Sør-Europa:

- Cruise 7.135, land 20.030
- USA: Cruise: 5.170, land 19.540
- Tyskland: Cruise 3.095, land 12.560
- Storbritannia: Cruise 2.710, land 14.345
- Andre land: Cruise 4.690
- Totalt. Cruise 3.945, land 13.470

Opinion: Turistundersøkelse i Geiranger. August 2010. Powerpoint – presentasjon.

Geiranger per dag i gjennomsnitt:

- Overnatting: 503 NOK
- Mat 294 NOK
- Souvenirer: 223 NOK
- Sightseeing: 141 NOK
- Aktiviteter: 57 NOK
- Annet: 73 NOK

Finnes ikke opplysninger om gjennomsnitt totalt.

Oppsummering H1: Er forbruket mindre enn andre steder?

Som det går fram av gjennomgangen i forrige avsnitt er det mange måter å måle forbruk. Undersøkelsene varierer både geografisk, tematisk og metodisk og de er også gjennomført ulike år. En eksakt sammenligning mellom de ulike målene er dermed vanskelig og det er store sprik i resultatene. Vi har likevel hentet inn tallene i forrige avsnitt i en noe røff oversiktstabell (Tabell 5). Tall fra vår undersøkelse er merket i svakt grønt. Vi ser at:

- Gjennomsnittstall **for dagsbesøkende på land sitt forbruk i Geiranger** spriker fra 195 kroner (basert på et ovenfra og ned estimat) og 578 kroner per person. Vår undersøkelse viser et gjennomsnittsforbruk per dag på rundt 380 kroner. Generelt er underøkkelser fra andre steder eller regioner knyttet til enten cruiseturister eller gjelder døgnforbruk med eller uten overnattinger. Det er dermed ikke mulig å sammenligne forbrukstallene knyttet til dagsforbruk for dagsbesøkende lokalt direkte med de nasjonale tallene.
- Bare vår undersøkelse opererer med mål for **gjennomsnittlig døgnforbruk utenom overnatting i Geirangerområdet for alle besøkende**. Gjennomsnitt for dette forbruksmålet er 580 kroner uten forhåndsbestillinger fra cruisebåt og 660 kroner med forhåndsbestillinger for hele utvalget.
- **Når det gjelder cruisebesøkende** varierer resultatene fra undersøkelser i Geirangerområdet mellom 390 og 710 kroner per person. I vår undersøkelse finner vi et gjennomsnittlig lokalt forbruk for cruiseturister på 460 kroner uten forhåndskjøp fra cruisebåt- eller rederi og 710 kroner med. For undersøkelser fra andre destinasjoner varierer funnene fra 655 til 1050 kroner per dag og for Norge som helhet er cruiseturisters forbruk beregnet til 860 kroner per dag. Gjennomsnittsforbruket for cruiseturister i ulike undersøkelser i Geirangerområdet ligger dermed noe under tall fra andre destinasjoner og fra Norge som helhet.
- Vår undersøkelse har et gjennomsnittsmål for **døgnforbruk for overnattingsbesøkende som kommer landeveien** til Geirangerområdet som ligger på 1520 kroner. Dette er ikke langt unna gjennomsnittstall fra andre undersøkelser i andre regioner og for landet som helhet. Vi tror likevel at våre tall ligger noe høyt fordi vårt utvalg inkluderer forholdsvis mange som overnatter på hotell – en gruppe som bruker mye penger per døgn både til overnatting og til annet forbruk.

Forbruk ble i spørreskjema angitt i Euro som var satt til ca. 10 norske kroner eller 1,20 US dollar. Vi regner derfor 1 Euro i spørreskjema til å være 10 norske kroner i omregningen.

Oversikten i dette kapittelet gir oss en pekepinn om hvor høyt forbruket blant besøkende til Geirangerområdet er sammenlignet med andre destinasjoner og Norge som helhet. Helt sikre tall har vi imidlertid ikke og en direkte sammenligning mellom ulike steder og geografiske områder er vanskelig.

Tabell 5: Oversiktstabell for gjennomsnittlige forbrukstall (NOK) knyttet til ulike geografiske nivåer og tema. Tallene er hentet fra gjennomgangen i forrige avsnitt. Tall fra vår undersøkelse er merket med svak grønn skygge. Vi har gjort en omtrentlig omregning til norske kroner der 1 Euro = 10 NOK.

* Forbrukstall merket med stjerne er beregnet ut fra totalforbruk i området (Geiranger Utvikling AS (2018): Forstudie til masterplan for Geiranger. Forstudium ledet av Menon Economics). De andre undersøkelsene er basert på spørreundersøkelser.

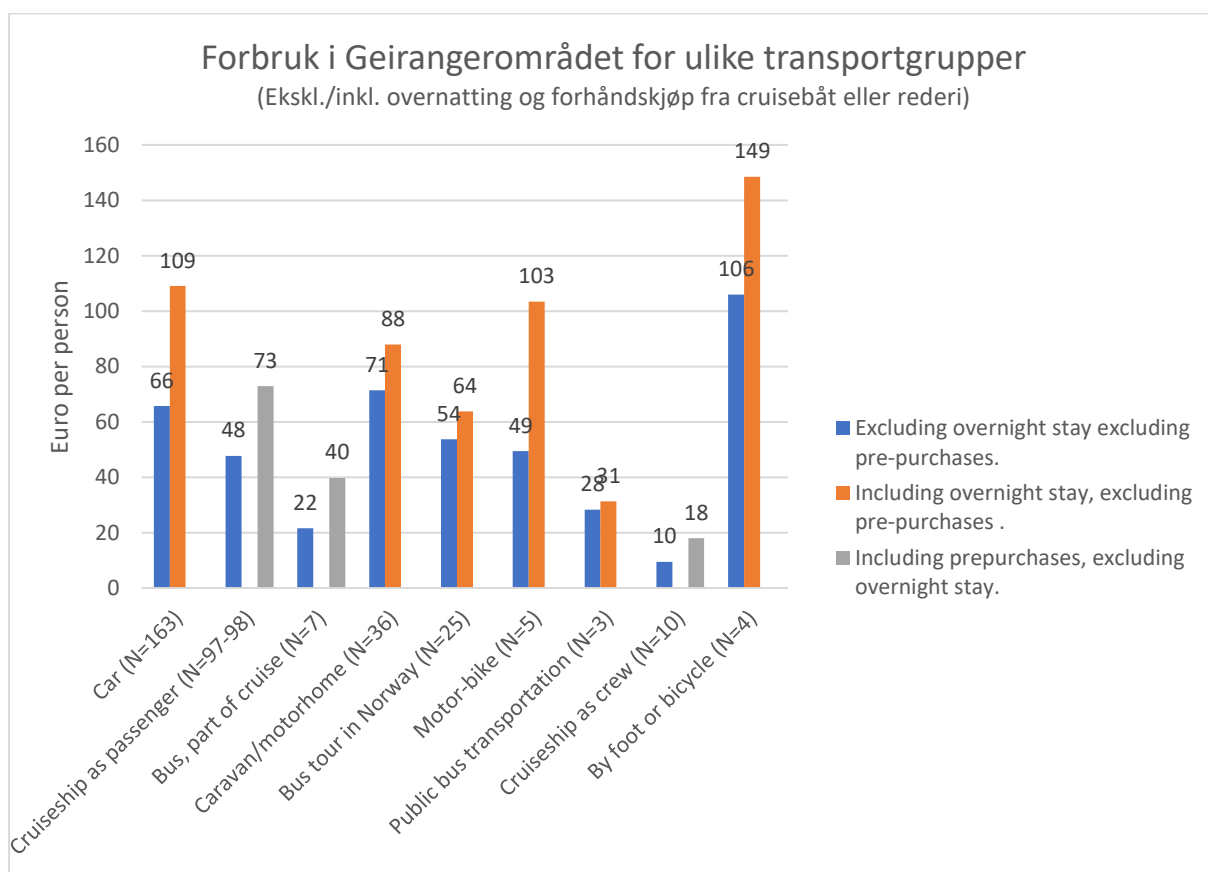
	Geiranger		Geiranger Trollstigen		Møre og Romsdal		Norge		Svalbard	
	Per dag	Per døgn	Per dag	Per døgn	Per dag	Per døgn	Per dag	Per døgn	Per dag	Per døgn
Forbruk ekskl. overnatting										
Gjennomsnitt alle besøkende	550									
Gjennomsnitt alle besøkende eks. forhåndsbestilling cruise		580								
Gjennomsnitt alle besøkende inkl. forhåndsbestilling cruise		660								
Dagsturister utenom cruise	195*									
	380									
Nordmenn ikke cruise	462									
Utlandet ikke cruise	578									
Cruiseturister	390*		655		655		860		675	
	480									
Cruiseturister ekskl. forhåndskjøp om bord på cruisebåt	460									
Cruise inkl. forhåndskjøp om bord på cruisebåt	710									
Cruise - ekspedisjon									1050	
Hurtigruten			894		894					
Døgnforbruk inkl. overnatting										
Overnattingsbesøkende, individuelt reisende (N=122)		1 520								
Forbruk overnatting (forbruk på overnattingssteder)		720*								
Camping - Nordmenn				782						
Camping - utlendinger				927		927				
Hotell nordmenn ferie				1497		1329				
Hotell utlendinger ferie				1996		1828				
Nordmenn alle kommersielle overnattinger								1665		
Utlendinger alle kommersielle overnattinger								2240		
Alle - alle kommersielle overnattinger								1855		
Nordmenn ikke cruise								1060		
Utlendinger ikke cruise								1445		

Hypotese 2: Forbruk per person varierer med ulike transportmidler til Geirangerområdet

Sentralt i diskusjonene om transportsystemet i Geirangerområdet er påstander om at forbruk avhenger av hvilket transportmiddel de besøkende bruker for å komme til området. Blant annet har disse påstandene eller hypotesene vært framtrepende blant næringsdrivende:

- Forbruk per person i Geirangerområdet er lavere for cruiseturister enn for individuelt reisende på land.
- Forbruk per person i Geirangerområdet er lavere for gruppereisende med buss – sammenlignet med alle andre grupper.
- Forbruk per person i Geirangerområdet er lavere for bobilturister enn for andre turister.

Vi skal i dette kapittelet se nærmere på disse hypotesene.

Figur 13: Totaloversikt over gjennomsnittlig forbruk siste 24 timer for ulike transportgrupper i undersøkelsen uten og med overnatting og uten og med lokal andel av forhåndskjøp fra cruisebåt eller -operatør. Vær obs på svært få respondenter i mange av gruppene. (N total =353-354)

Vi ser av figuren over at gruppene av bilturister og cruiseturister er forholdsvis store, mens det ellers er svært få respondenter knyttet til hvert transportmiddel. Det er dermed naturlig nok stor usikkerhet knyttet til gjennomsnittstallene for noen av gruppene transportmidler. Vi velger likevel å ta med alle transportmidlene i figurene for å gi en oversikt over datamaterialet som helhet selv om vi ikke kan bruke tallene fra de minste gruppene til å sammenligne mellom grupper. Til dette synes bare gruppen av reisende som kommer med cruiseskip, bil og under tvil bobil å egne seg.

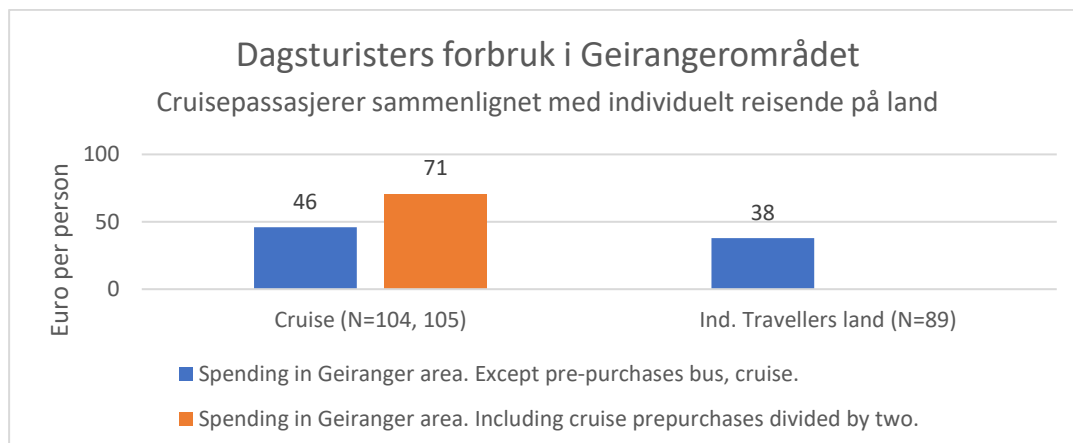
Vi ser videre når vi sammenligner de største gruppene at:

- Bobilbesøkende har størst spontant forbruk, det vil si forbruk når overnatting og forhåndskjøpte tjenester fra cruisebåt eller cruiserederi er utelatt, deretter kommer besøkende som kommer til Geirangerområdet med privatbil, som igjen forbruker mer enn besøkende som kommer til Geiranger med cruisebåt (71 Euro).
- Dersom overnatting fremdeles er utelatt, men lokal andel av forhåndskjøp om bord på cruiseskip eller fra cruiseoperatør (beregnet til halvparten av kostnad) blir inkludert i oversikten snur bildet seg og cruiseturistene som kommer med båt til Geiranger er den gruppen som bruker mest penger i Geirangerområdet (73 Euro).
- Dersom vi inkluderer overnatting i regnestykket er det derimot bilturistene som i gjennomsnitt bruker mest i forhold til bobil og cruiseturister.

Noen av forskjellene mellom transportgruppene skyldes at vi har spurt om forbruk siste 24 timer. Gjennomsnittlig forbruk for de som overnatter er, ikke uventet, høyere enn for dagsturister. Dette gjelder også dersom forbruk knyttet til selve overnattingen utelates. Dersom vi kutter vekk de respondentene som overnatter, blir bildet dermed annerledes.

For dagsturister indikerer tallene at:

- Det gjennomsnittlige spontane forbruket er omtrent like høyt for de som reiser med bil, bobil og cruisebåt. Vi finner ingen signifikante forskjeller mellom disse gruppene.
- Av dagsturistene bruker cruiseturister klart mest i området dersom man inkluderer lokal andel av forhåndskjøp fra cruiseskip eller fra operatør (anslått til 50 prosent av innkjøpspris). Forskjellen mellom bilturister og cruiseturister er da også statistisk signifikant.

Figur 14: Dagsturisters forbruk i Geirangerområdet - cruisepassasjerer sammenlignet med individuelt reisende på land. Tabellen viser forbruk i Euro per person.¹⁰

For å se nærmere på dette slår vi sammen alle individuelt reisende på land (alle besøkende som reiser landeveien, utenom de som er på forhåndsbestilt rundtur i Norge) og slår sammen cruisepassasjerer som kom til Geiranger med båt og de som kom til Geiranger med buss (som del av reise med cruiseskip). Bildet forandrer seg ikke mye. Tendensen er at cruisebesøkende bruker mer penger enn de som reiser landeveien. Dette gjelder særlig hvis vi inkluderer 50 prosent av forhåndskjøp fra cruisebåt eller -rederi. Forskjellene dersom vi inkluderer forhåndskjøp er også statistisk signifikant på 5 prosent nivå.

Dersom vi ser nærmere på forbruk blant de som overnatter i Geiranger ser vi store variasjoner.

¹⁰ Cruisepassasjerer er de som kommer til Geirangerområdet enten med cruisebåt eller med buss som del av cruiseferie. Individuelt reisende på land er de som kommer til Geiranger enten med offentlig busstransport, bil, bobil/campingvogn, motorsykkel, til fots eller med sykkel). Mannskap om bord på cruiseskip, respondenter på forhåndsbestilt busstur i Norge eller de som har svart «andre transportmidler» er ikke inkludert i oversikten.

Tabell 6: Gjennomsnittlig forbruk per overnattingskategori for personer som overnatter i Geirangerområdet. Euro per person siste 24 timer. (N total = 122)

	Spending in Geiranger area. Excluding overnight stay. Euro.	Spending in Geiranger area. Including overnight stay. Euro
Hotel (N=32)	160	313
Caravan/motorhome on camping site (N=25)	86	116
Rented cabin or apartment (N=24)	61	127
Rented apartment or cabin (N=24)	60	138
Tent or the likes on camping site (N=24)	27	49
Caravan/motorhome, tent or the likes outside camping site (N=12)	15	15
Mean (N=122)	87	152

Mens de som overnatter på hotell ser ut til å ha et høyt forbruk – også utenom overnattingskostnadene, synes de som overnatter utenfor de organiserte overnattingsstedene å ha det klart laveste forbruket (Tabell 6). Siden antall respondenter i hver kategori er lav må vi ta forbehold om dette. Tendensen er likevel såpass sterk, illustrerende og også logisk at vi velger å ta med alle gruppene.

Oppsummering H2: Varierer forbruk med transportmiddel?

Gjennomgangen viser at det er ingen enkel sammenheng mellom forbruk og transportmiddel.

Hypotese 2a: Forbruk per person i Geirangerområdet er lavere for cruiseturister enn for individuelt reisende på land

Det er liten forskjell på spontant forbruk i Geirangerområdet (i Euro per dag) dersom man sammenligner dagsturister både på sjø og land. Dette gjelder hvis både overnatting og lokal andel av forhåndskjøp fra cruisereferi eller cruisebåt blir utelatt.

Dersom man inkluderer forhåndskjøp fra cruisebåt eller cruisereferi for dagsturnene har cruiseturistene et høyere forbruk lokalt enn individuelt reisende dagsturister på land. Denne sammenhengen er forholdsvis svak, men signifikant. Overnatting er fortsatt holdt utenfor.

Landbesøkende som overnatter har det klart høyeste forbruket i Geirangerområdet dersom forbruk til overnatting blir inkludert.

Hypotese 2b: Forbruk per person i Geirangerområdet er lavere blant bobilturister enn for andre turister

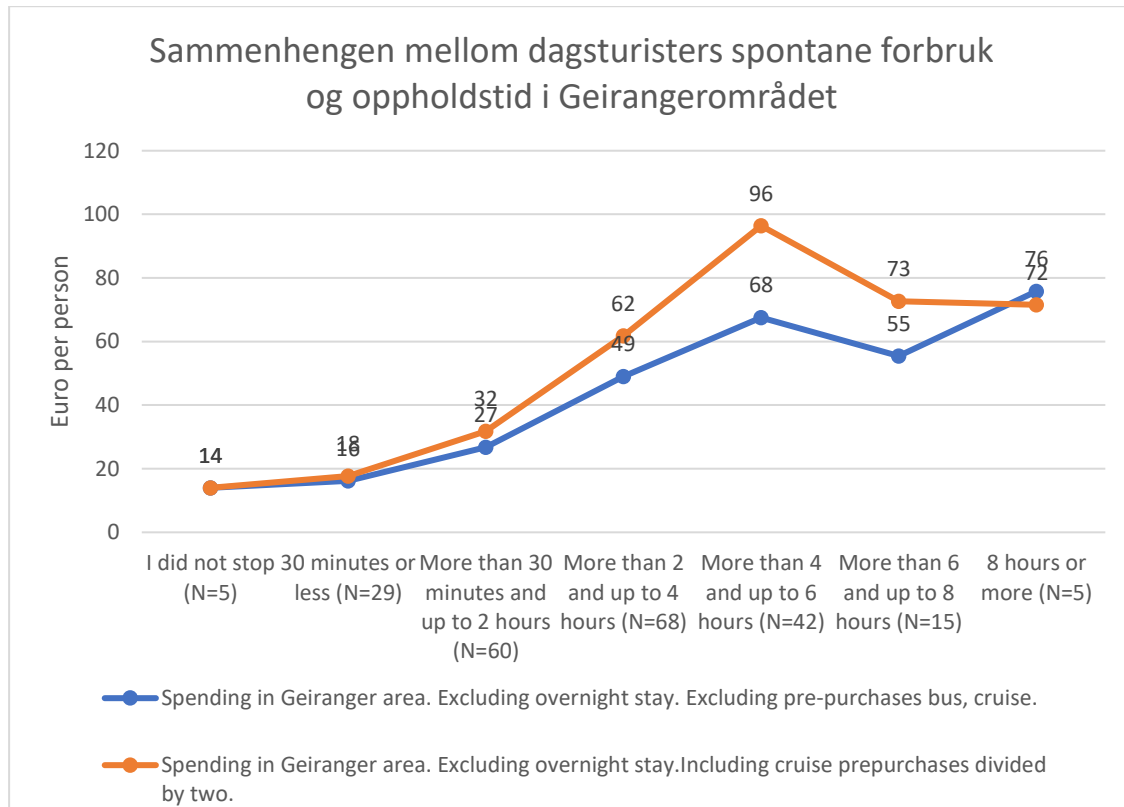
Datamaterialet indikerer at bobilturister har noe høyere spontant forbruk enn både cruisebesøkende og bilturister. Gruppen bobilturister i utvalget er liten og forskjellene er ikke statistisk signifikante. Dersom overnatting blir inkludert i analysen har bilturister et høyere gjennomsnittlig forbruk per døgn enn bobilbesøkende.

Hypotese 2c: Forbruk per person i Geirangerområdet er lavere for gruppereisende med buss – sammenlignet med alle andre grupper

Vi kan si lite om denne hypotesen ettersom gruppen gruppereisende med buss er liten i utvalget (25 personer). Dersom man likevel skulle si noe, er det at datamaterialet ikke indikerer at gruppereisende med buss sitt spontane forbruk i Geirangerområdet skiller seg vesentlig fra de andre transportgruppene dersom forhåndskjøp fra turoperatører og overnatting er utelatt.

Hypotese 3: Forbruk per person i Geirangerområdet øker med oppholdstid

«Alle» vil ha en bit av Geirangerfjorden og området rundt og både busser, biler og cruisepassasjerer reiser forbi, stopper litt eller lenge. Gjennomstrømningen er stor. Vi har allerede sett at omtrent 25 prosent av utvalget ikke bruker penger i Geirangerområdet (s. 25). Hvordan er egentlig sammenhengen mellom forbruk og oppholdstid?

Figur 15: Sammenhengen mellom dagsturisters spontane forbruk (forbruk utenom forbruk til overnatting eller forhåndskjøp fra cruise) og oppholdstid i Geirangerområdet. Euro per person, gjennomsnitt. (N total =224-225).

Vi ser av Figur 15 at dagsturisters spontane forbruk synes å samvariere med oppholdstid for dagsturister. Forbruket ser ut til å øke fram til de besøkende har vært i området i 4-6 timer for så å flate ut og delvis gå ned. Det spontane forbruket øker heller ikke dersom man inkluderer personer som har overnattet i området som en 8. kategori (Ikke inkludert i figuren). Det er også interessant å merke seg at bare fem personer i utvalget opplyser at de ikke stopper i Geirangerområdet.

Den positive sammenhengen mellom tid og de to forbruksvariablene i figuren over er statistisk signifikant på 0,01 nivå, men ikke spesielt sterk ($r=0,24$, $0,25$) for utvalget som helhet. Sammenhengen er klart sterkest for dagsturister som reiser landeveien ($r=0,36$, $p=0,00$)

Oppsummering H3: Øker forbruk med oppholdstid?

For dagsturister ser spontant forbruk ut til å øke med oppholdstid fram til de besøkende har vært i området i 4-6 timer. Forbruket flater så ut. Gjennomsnittlig spontant forbruk ser heller ikke ut til å øke vesentlig utover dette når de besøkende overnatter i området.

Hypotese 4: Forbruk per person i Geirangerområdet er avhengig av hvilket land den besøkende kommer fra

Det finnes forbruksundersøkelser med større utvalg enn vårt som vil kunne si noe om forskjeller mellom ulike nasjonaliteters forbruk i Norge som helhet. For en oversikt over noen av disse undersøkelsene se kapittlet «Hypotese 1: Forbruk per person lokalt i Geirangerområdet er lavere enn for andre norske destinasjoner og lavere enn gjennomsnittet for Norge» (s. 25) og spesielt Tabell 4.

Vi tar med det som ligger i vårt datamateriale knyttet til forbruk og nasjonalitet fordi det er spesifikt knyttet til Geirangerområdet. Når grupper av land er små blir imidlertid usikkerheten knyttet til tallene stor. Forskjellene mellom landene slik de synes å gå fram av tabellene under er dermed ikke signifikante i statistisk forstand.

Tabell 7: Gjennomsnittlig forbruk med og uten forhåndskjøp fra cruise for dagsturister fra land med 10 eller flere respondenter som er med i utvalget. N viser antall respondenter fra dette landet. (N total =221).

	DAY VISITORS	
	Spending <u>excluding</u> pre-purchases cruise	Spending <u>including</u> pre-purchases cruise
	Euro per person	Euro per person
Great Britain (N=10)	60	75
USA (N=23)	60	80
Germany (N=45)	51	82
Norway (N=46)	48	50
Netherlands (N=13)	36	42
Sweden (N=14)	23	23
Spain (N=19)	22	32

Dagsbesøkende fra Norge, Tyskland og USA er de største gruppene i utvalget. I Tabell 7 ser vi at besøkende fra Storbritannia, USA og Tyskland ligger over nordmenn i forbruk når forhåndskjøp fra cruisebåt eller -rederi ikke er inkludert. Når forhåndskjøp er inkludert blir forskjellene enda større. Det siste skyldes at det er svært få cruiseturister blant de norske besøkende.

Tabell 8: Dagsturisters gjennomsnittlige forbruk med og uten forhåndskjøp fra cruise. Grupper av land. (N total = 221)

	DAY VISITORS	
	Spending <u>excluding</u> pre-purchases cruise	Spending <u>including</u> pre-purchases cruise
	Euro per person	Euro per person
North America (N=25)	57	78
Norway (N=46)	48	50
Western Europe except Nordic countries (N=106)	43	61
Nordic countries except Norway (N=15)	25	25
Other (N=29)	21	26

Dersom vi grupperer landene så bare Norge står igjen som enkeltland ser vi at det fremdeles er små forskjeller i gjennomsnittlig spontant forbruk mellom Nord Amerika, Norge og Vest-Europa (utenom de nordiske landene). Forskjellene mellom grupper av land blir større når forhåndskjøp blir inkludert.

Noe overraskende ser de nordiske landene utenom Norge ut til å ha et lavt forbruk, men dette kan skyldes tilfeldige variasjoner som følge av at gruppen er liten. Det er få besøkende fra land utenom Nord Amerika og Vest Europa i undersøkelsen.

Gjør vi en enda grovere inndeling og ser på forskjeller mellom norske og utenlandske besøkende er forskjellene også små. Det samme gjelder forskjeller dersom vi avgrenser analysen til dagsbesøkende som kommer til Geirangerområdet landeveien.

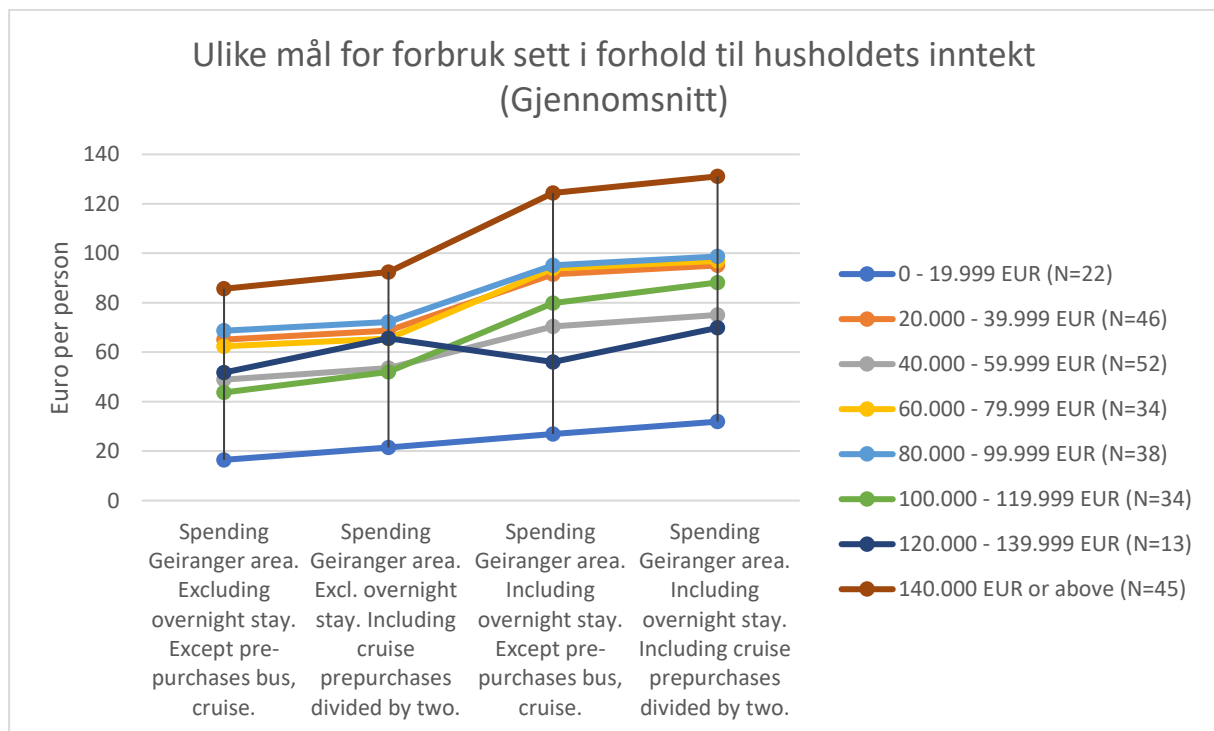
Oppsummering H4: Er forbruk avhengig av hvilket land den besøkende kommer fra?

Datamaterialet indikerer at av enkeltland er det besøkende fra USA, Tyskland og Storbritannia som er de som forbruker mest i Geirangerområdet. Når respondentene blir gruppert ser det ut til at besøkende fra Nord-Amerika og Vest-Europa utenom Norden har et noe større forbruk enn nordmenn. Respondenter fra andre grupper av land ser ut til å ha et lavere forbruk.

Vi kan likevel si lite sikkert om forskjellene mellom gruppene. Antall respondenter fra de fleste enkeltland er små. Det samme gjelder for grupper av land. Vi finner ingen signifikante forskjeller mellom de ulike landene, grupper av land eller mellom norske og utenlandske besøkende som helhet.

Hypotese 5: Forbruk per person i Geirangerområdet øker, jo høyere inntekt den besøkende har

Geirangerområdet har vært bygd opp rundt båtturismen og har i mange tiår tatt imot svært mange turister som kommer til området sjøveien. Det blir dermed et spørsmål om man skal fortsette å satse på massen eller rette mer av tilbudet inn mot besøkende med større lommebok og stor betalingsvillighet. Vi kan ikke svare på dette her, men vi kan si noe om sammenhengen mellom forbruk og husholdningsinntekt blant de besøkende som kom til området i 2018.

Figur 16: Ulike forbruksmål (gjennomsnitt) per person i Geirangerområdet avhengig av husholdningens samlede inntekt. Hver linje viser ulike mål for en bestemt inntektsgruppe. (N=284)

Figur 16 viser at dagsturistene synes å være delt inn i tre forbruksgrupper uansett hvilket mål vi bruker for forbruk:

- De med under 20.000 Euro i husholdningsinntekt bruker lite penger i området.
- De med husholdningsinntekt på 140.000 Euro eller mer bruker mye penger i området.

- Når det gjelder gruppene med middels inntekt (fra 20.000 – 139.999 Euro) er bildet mer uklart. Det er grunn til å tolke dette slik at det er andre forhold enn inntektsnivået som preger forbruket når man har nådd et visst inntektsgrunnlag.

Det er viktig å merke seg at det er få respondenter i hver kategori. Dersom vi ser litt nærmere på de statistiske sammenhengene finner vi likevel at:

- Dersom alle respondenter er inkludert er det ingen eller svak sammenheng mellom husholdningsinntekt og våre mål for totalforbruk.
- Dersom bare dagsturister er med i analysen er de bivariate sammenhengene mellom husholdningsinntekt og våre mål for totalforbruk i Geirangerområdet signifikante. De er likevel forholdsvis svake ($r=0,20 - 0,25$).
- For overnattingsgjester finner vi ingen signifikante bivariate sammenhenger mellom ulike mål for totalforbruk og husholdningsinntekt.
- For cruisepassasjerer er det en statistisk sammenheng mellom husholdningsinntekt og alle våre mål for totalforbruk $r=0,228 - 0,285$. $p=0,008-0,036$, $N=85$).
- For cruisepassasjerer er det videre en spesielt sterk sammenheng mellom husholdningsinntekt og forbruk knyttet til forhåndskjøpte aktiviteter fra cruisebåt eller cruiseselskap ($r=0,41$, $p=0,02$, $N=32$). (Da er bare de som har brukt penger til dette formålet inkludert i analysen). I våre data forklarer husholdningsinntekt omtrent 14 prosent av variasjonen knyttet til dette forbruket (justert $r^2=0,14$, $p=0,02$)

I utvalget har cruisepassasjerer høyere gjennomsnittsinntekt enn de som reiser landeveien.

Oppsummering H5: Varierer forbruk med husholdningsinntekt?

Det synes å være tre forbruksgrupper basert på husholdningsinntekt: En forbruksgruppe der husholdningsinntekten er 140.000 Euro eller høyere som har klart høyere forbruk enn de andre, en forbruksgruppe under 20.000 Euro som har vesentlig lavere forbruk enn de andre. Husholdningsinntekter mellom disse synes å ha et forholdsvis likt forbruk i området.

Husholdningsinntekt påvirker i noen grad totalforbruket til cruisepassasjerene. Spesielt sterk er sammenhengen mellom husholdningsinntekt og forbruk knyttet til forhåndskjøp av aktiviteter fra cruiseskip eller cruiseoperatør. For reisende på land finner vi ingen slik sammenheng.

Hypotese 6: Forbruk i Geirangerområdet varierer med bakgrunnsfaktorer som kjønn, alder...

Sammenhengen mellom husholdningens inntekt og forbruk er allerede gjort rede for over. Vi har også sett nærmere på sammenhengen mellom andre «tradisjonelle» bakgrunnsfaktorer og forbruk i Geirangerområdet. Analysene er knyttet til bakgrunnsfaktorer som:

- Kjønn
- Utdanning
- Sivilstatus
- Antall innbyggere på bosted
- Alder

Vi finner ingen sterke, signifikante sammenhenger mellom ulike bakgrunnsfaktorer og våre ulike mål for forbruk.¹¹ Et lite forbehold er det at alder er svakt korrelert med forbruk inkludert overnatting ($r=0,165$) Sammenhengen er statistisk signifikant ($p=0,02$).

¹¹ Mange uteliggere (spesielt høye verdier) kan være problematisk for analysene. Vi har derfor både gjort analyser med uteliggere og analyser der vi tar vekk respondenter med forbruk over 300 Euro (alle grupper). Dette utgjør mindre enn 5 prosent av utvalget.

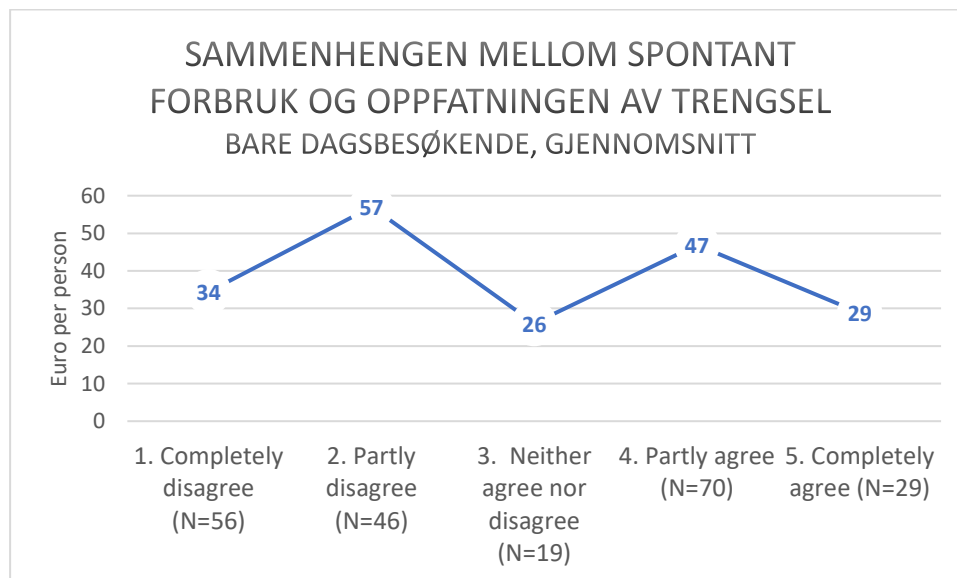
Oppsummering H6: Varierer forbruk med bakgrunnsfaktorer som kjønn, alder, inntekt ...? Utenom husholdningsinntekt, ser ikke tradisjonelle bakgrunnsfaktorer som kjønn, bosted, alder utdanning, antall innbyggere på bosted eller sivilstatus ut til å ha noen vesentlig sammenheng med forbruk i Geirangerområdet.

Hypotese 7: Forbruk per person i Geirangerområdet blir lavere når folk opplever stor trengsel i området

Spørsmålet om sammenhengen mellom forbruk og opplevelsen av trengsel er i kjernen av diskusjonene rundt bærekraft i Geirangerområdet. Det er mulig å se for seg at de besøkende oppfatter trengselen så påtrengende at de bruker mindre penger. Vi har flere variabler i undersøkelsen som er tenkt å plukke opp ulike aspekter ved trengsel. Informantene er blant annet spurt om deres oppfatninger av:

- Trengsel (om man oppfatter Geirangerområdet som overfylt)
- Trafikk-kork
- Støy

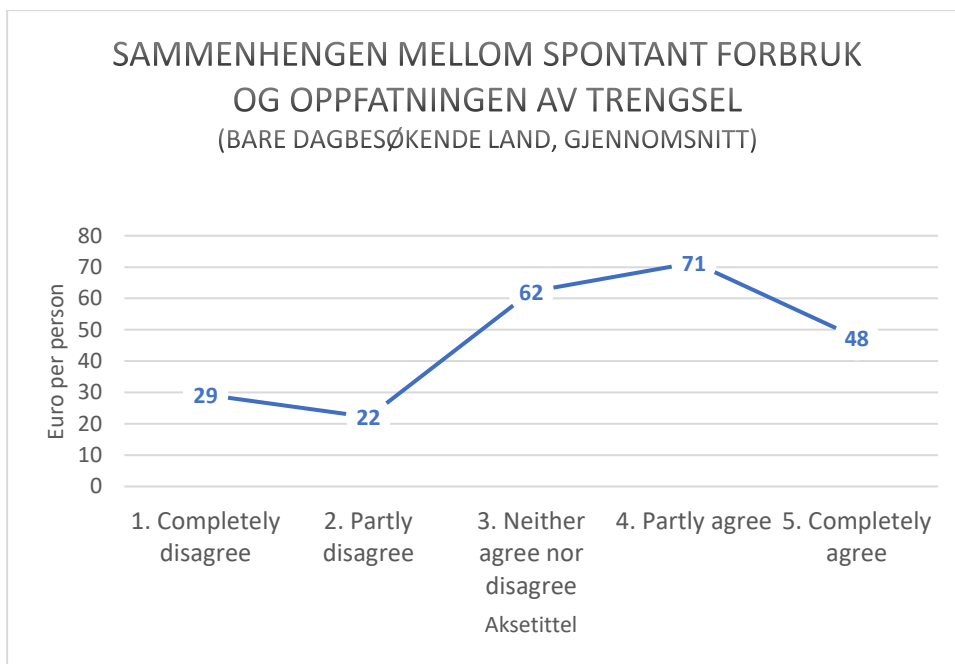
I det følgende skal vi se på om det er en sammenheng mellom disse faktorene og forbruk.

Figur 17: Gjennomsnittlig spontant forbruk i Euro per person for dagsbesøkende, avhengig av i hvilken grad informantene sier seg enig i utsagnet «I did NOT experience the Geiranger area as too crowded». (N total = 220)

Vi ser for oss at forhold knyttet til trengsel først og fremst vil påvirke dagsturistenes «spontane forbruk». Det vil si forbruk som ikke er forhåndsbestilt fra cruisebåt eller overnatting. Vi undersøker derfor sammenhengen mellom oppfatningen av trengsel og spontant forbruk bare for dagsturister. Vi finner ikke noen sammenheng mellom de to variablene (Figur 17).

Det kan imidlertid også tenkes at trengsel først og fremst påvirker besøkende på land sitt forbruk. Vi undersøker dette.

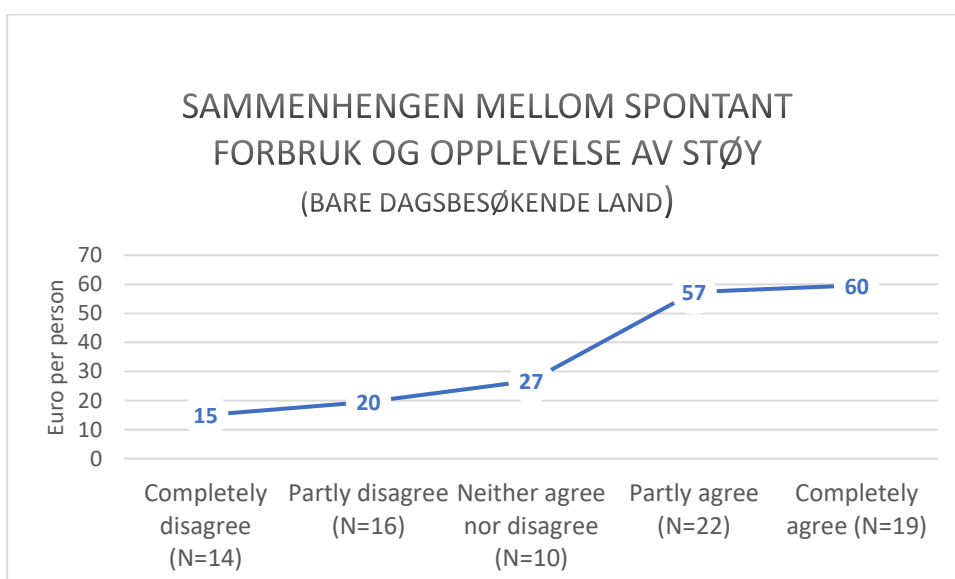

Figur 18: Gjennomsnittlig spontant forbruk i Euro per person for dagsbesøkende land, avhengig av i hvilken grad informanten sier seg enig i utsagnet «I did NOT experience the Geiranger area as too crowded». (N total = 88)

Figur 18 viser det som synes å være en sammenheng mellom dagsbesøkende landturisters oppfatning av trengsel og forbruk. Vi finner også en svak statistisk sammenheng mellom de to variablene ($r=0,24$, $p = 0,03$).

Visuelt ser det også ut til å være et knekkpunkt mellom de to gruppene: For de to gruppene som er minst fornøyde med trengselen (gruppe 1 og 2) ligger forbruket lavt. For de mest fornøyde gruppene (gruppe 3-5) er forbruket høyt. Vi finner også signifikante forskjeller i forbruk mellom disse to gruppene.

Vi gjør tilsvarende funn når vi ser på sammenhengen mellom køer på veiene og spontant forbruk for dagsbesøkende land.

Figur 19: Gjennomsnittlig forbruk i Geirangerområdet i Euro per person for dagsbesøkende land, avhengig av i hvilken grad informanten sier seg enig i utsagnet «Noise does not seem to be a problem in the Geiranger area». (N-total =81)

Tilsvarende analyser for opplevelsen av støy viser en middels sterk sammenheng mellom oppfatningen av støy og forbruket til dagsturister som kommer til Geiranger landeveien ($r=0,35$, $p=0,0$). Funnet er noe

overraskende. Man kan tolke dette slik at støy fungerer som et slags «barometer» på en form for mistriivsel. Når det blir «for mye» slår det ut på oppfatningen om støy. Sammenhengen kan også være tilfeldig. Det er behov for grundigere analyser for å konkludere.

Oppsummering H7: Blir forbruk lavere når folk opplever trengsel?

Oppsummert kan vi si at vi finner sammenhenger mellom oppfatningen av ulike mål for trengsel og spontant forbruk for dagsbesøkende som kommer landeveien. Både folks oppfatning av støy, køer og om det er overfylt, samvarierer med forbruk i Geirangerområdet for denne gruppen. Sammenhengene er svake eller ikke-eksisterende når vi inkluderer cruisebesøkende eller de som overnatter.

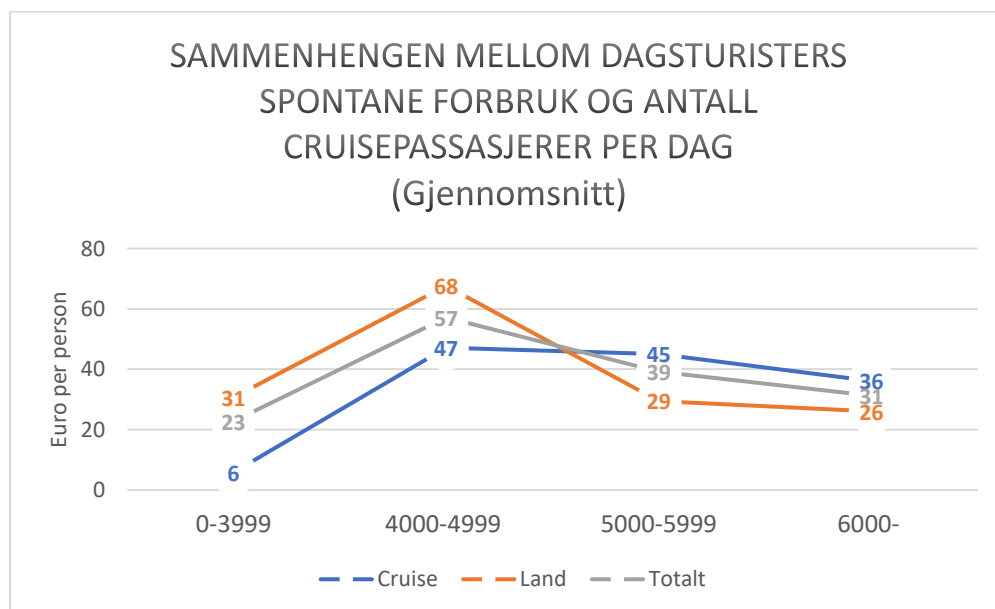
Hypotese 8: Forbruk per person i Geirangerområdet blir lavere når det er «for mange» turister i området

Mens forrige hypotese ser nærmere på om oppfatningen av trengsel har sammenheng med forbruk, er fokus i denne hypotesen om antallet cruisepassasjerer i området og antallet besøkende som kommer landeveien til området har sammenheng med forbruk. Vi bruker antall cruisepassasjerer per dag og antall kjøretøyer og passasjerer som reiser fergestrekningen Eidsdal – Linge som mål på mengde trafikk. I juli 2018 var det i gjennomsnitt 3269 cruisepassasjerer i Geiranger per dag. Gjennomsnittlig 2924 passasjerer reiste med ferge fra Linge til Eidsdal og omtrent det samme andre veien - totalt 5708 i gjennomsnitt per dag.¹²

Vi antar at det er beslutningene til dagsturister som blir mest påvirket av antallet personer i området og har derfor forbeholdt analysene til denne gruppen. Vi antar også at det er det spontane forbruket som i størst grad blir påvirket av trengsel – forhåndsbestilte aktiviteter fra cruisebåt eller -rederi er dermed ikke inkludert i forbrukstallene.

Vi ser først på **sammenhengen mellom spontant forbruk og antall cruiseturister i området.**

Cruiseturister kommer til Geiranger i store grupper. De preger området gjennom sin tilstedeværelse i sentrumsområdet og med reiser til og fra Geiranger sentrum.

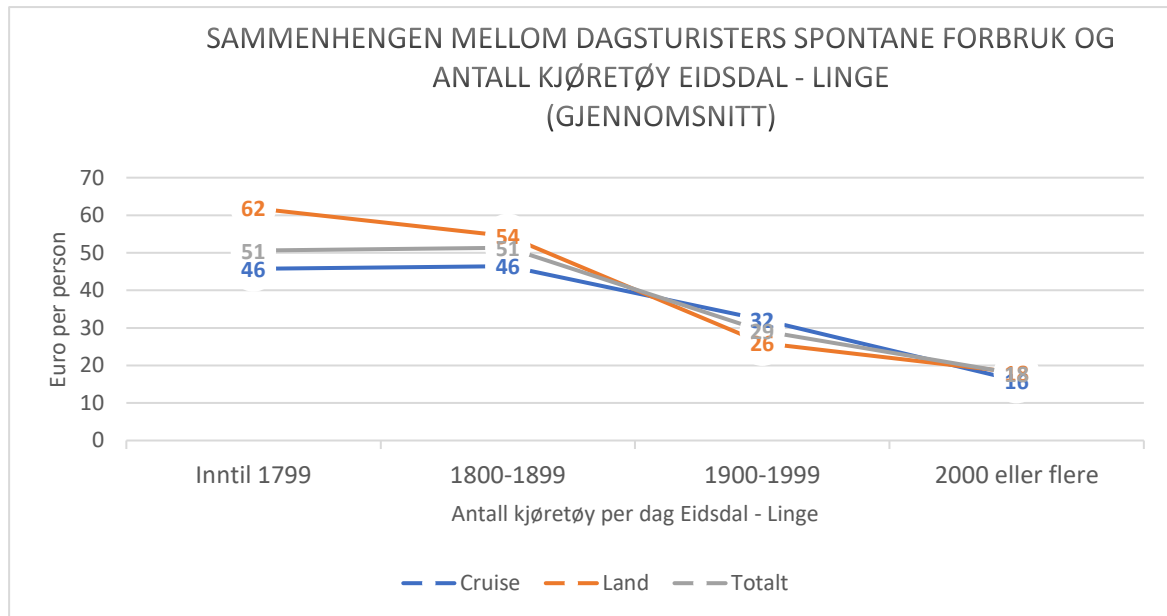
Figur 20: Dagsturisters spontane forbruk per person sett i forhold til antall cruisepassasjerer som besøker Geirangerområdet i løpet av dagen. Ulike grupper blir sammenlignet: Cruisepassasjerer, individuelt reisende på land og totalt. Bare

¹² Tallene for antall cruisepassasjerer er hentet fra Stranda Hamnevesen. Tallene for reisende Linge – Eidsdal er hentet fra ferjedatabanken: <http://fdb.triona.no/createReport.xhtml>

respondenter med forbruk på 300 Euro eller mindre per døgn per person er inkludert i oversikten. (N cruise =101, N Land =88, N total =189)

Figur 20 indikerer at besøkende dagsturister har størst forbruk per person når det er mellom 4000 og 5000 cruisepassasjerer i området.¹³ Videre ser det ut til at forbruket for landbesøkende går mer ned enn forbruket for cruisebesøkende når antallet cruisebesøkende overstiger en viss grense. Det er få cruisepassasjerer som har svart på undersøkelsen når mindre enn 4.000 eller mer enn 6.000 cruisebesøkende besøker Geirangerområdet.

Vi har også sett på **forholdet mellom landtrafikk og forbruk**. Antall kjøretøy med ferge Eidsdal – Linge er brukt som indikator på variasjoner i landtrafikk.¹⁴

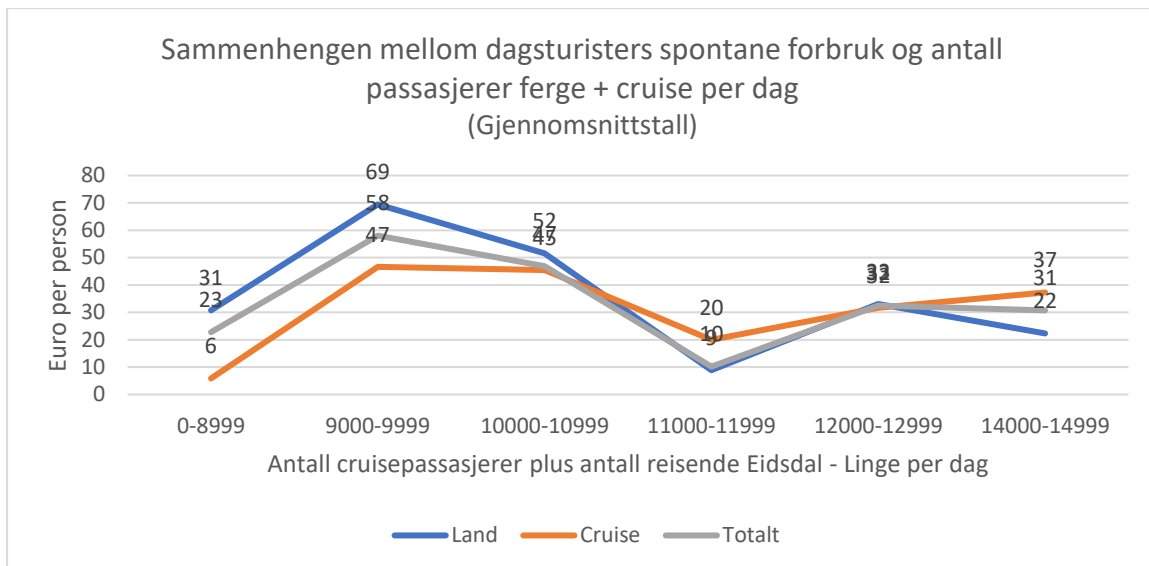

Figur 21: Dagsturisters spontane forbruk per person (uten overnatting og forhåndsbestillinger cruise) sett i forhold til antall kjøretøy på ferge Eidsdal – Linge per dag (tur/retur). Cruisepassasjerer, individuelt reisende på land (bil, motorsykkle, bobil) og totalt. Bare respondenter med forbruk på 300 Euro eller mindre per døgn per person er inkludert i oversikten. (N cruise=101, N land=88, N total=189)

Av Figur 21 ser det ut til at antallet besøkende landturister, representert ved antall kjøretøy som reiser Eidsdal – Linge, samvarierer med spontant forbruk i Geirangerområdet. Det er imidlertid ingen sammenheng statistisk sett for hele gruppen. Dersom vi begrenser analysen til å gjelde dagsturister som reiser landeveien finner vi en forholdsvis svak sammenheng som også er statistisk signifikant ($r=0,30$, $p=0,01$).

¹³ Siden det er få respondenter knyttet til hver av dagene har vi både sett på forbruk per dag og gruppert dagene. De to analysene viser det samme bildet. Forbruket synes å være høyest når det er «middels mange» cruiseturister i området.

¹⁴ Vi har også sett på tall fra trafikktegninger langs landeveien. Disse analysene gir tilsvarende resultater.

Figur 22: Gjennomsnittlig spontant forbruk per person (uten overnatting og forhåndsbestillinger cruise) sett i forhold til antall personer som reiser på ferge Eidsdal – Linge per dag (tur/retur) pluss antall cruisebesøkende per dag. Cruisepassasjerer, individuelt reisende på land (bil, motorsykkle, bobil) og totalt. Bare dagsturister er inkludert i analysen. (N cruise=102, N land=88, N totalt=190).¹⁵

Dersom vi legger sammen de to variablene indikerer Figur 22 at gjennomsnittlig forbruk per person øker til besøkstallet mer mellom 9.000 og 10.000 personer totalt (cruisepassasjerer + antall kjøretøy på ferge Eidsdal – Linge), mens forbruket etter dette går ned. Sterkest er nedgangen for besøkende som reiser landeveien.

Når vi ser på statistisk signifikans knyttet til funnene. Finner vi ingen signifikante sammenhenger mellom antall reisende (både cruise, land og totalt) og forbruk dersom vi inkluderer **alle dagsbesøkende i Geirangerområdet**.

For **besøkende landeveien** finner vi at:

- Spontant forbruk har en middels sterk negativ sammenheng med antall kjøretøy Eidsdal – Linge samme dag ($r=-0,3$, $p=0,01$).
- Spontant forbruk har også en (forholdsvis svak) negativ sammenheng med antall cruisepassasjerer dersom man lager en todelt (dikotom) variabel som deler gruppen inn i over og under 5000 cruisebesøkende ($r=-0,23$, $p=0,02$) og over og under 5300 besøkende ($r=-0,26$, $p=0,02$).

For **cruisebesøkende** finner vi ingen signifikante sammenhenger mellom spontant forbruk og antall besøkende. Dette kan ha sammenheng med at de aller fleste cruisepassasjerene i utvalget oppholdt seg i området når det var mellom 4000 og 6000 cruisepassasjerer i Geiranger per dag.

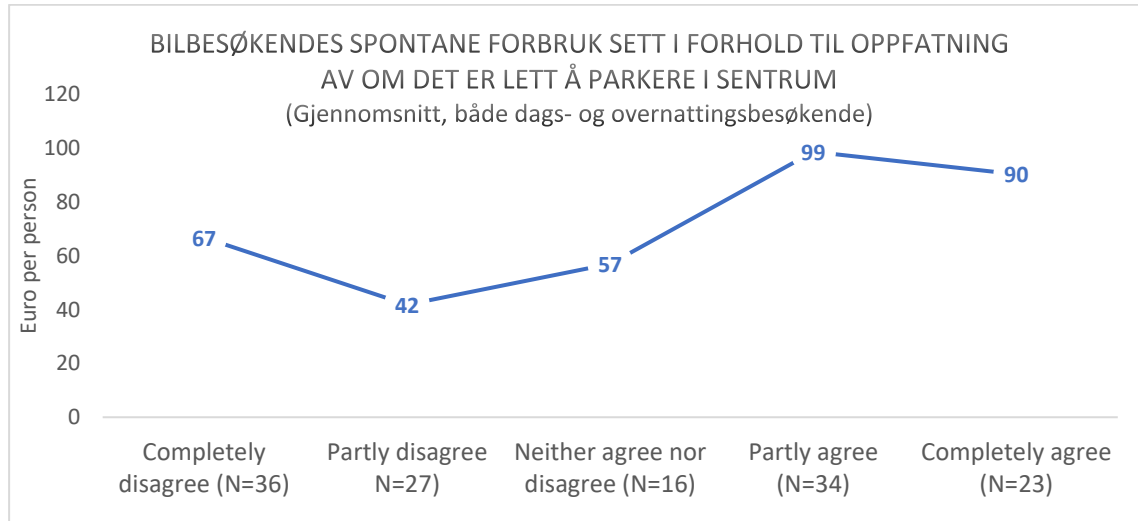
Oppsummering H8: Blir forbruket lavere når det er «for mange» besøkende i Geirangerområdet?

Gjennomsnittlig forbruk per person i Geirangerområdet ser ut til å være høyest når det er mellom 9.000 og 11.000 personer totalt som reiser med cruisebåt til Geiranger eller med ferge Eidsdal – Linge per dag. Både når det er færre personer som reiser og flere personer som reiser, er forbruket lavere. Det er dagsbesøkende landturisters forbruk som samvarierer sterkest med antall besøkende.

¹⁵ Antall passasjerer per dag på strekningen Eidsdal – Linge er regnet ut fra at det i gjennomsnitt reiser tre personer per kjøretøy i juli. Tallene er hentet fra ferjedatabanken www.fdb.triona.no.

Hypotese 9: Forbruk per person i Geirangerområdet blir lavere når besøkende på land opplever problemer med parkering

Når besøkmengden er størst i Geirangerområdet kan det være vanskelig å finne parkeringsplasser spesielt i sentrum og ved turistattraksjoner. Nesten halvparten (46 prosent) av de som reiser med bil og som mener noe om dette spørsmålet sier seg helt eller delvis uenige i at det er lett å parkere i Geiranger sentrum. Vi har sett nærmere på om dette påvirker besøkendes forbruk.

Figur 23: Bilbesøkendes gjennomsnittlige spontane forbruk i Euro per person avhengig av i hvilken grad de besøkende sier seg enig i: «It seems easy to find a place to park in the CENTER of Geiranger.» Både dags- og overnattingsbesøkende. Forbruk eksklusiv overnatting. (N total = 136)

Figur 23 viser variasjoner i gjennomsnittlig spontant forbruk blant de som kommer til Geirangerområdet med bil avhengig av i hvilken grad de synes det er lett å finne parkeringsplass i sentrum. Tallene indikerer at parkering ser ut til å påvirke forbruk negativt når reisende med bil blir usikre på om det er lett å parkere eller ikke.

Når det gjelder parkering ved turistattraksjoner ser vi samme tendens som spørsmål knyttet til parkering i sentrum, men sammenhengen er mer lineær.

Vi finner ikke noen sammenheng mellom opplevelsen av parkering og «spontant» forbruk for alle landbesøkende. Dersom vi begrenser analysen til dagsturister land finner vi en statistisk signifikant sammenheng ($r=0,27$, $p=0,03$).

Oppsummert kan vi si at vi finner en (forholdsvis svak) sammenheng mellom forbruk og opplevelsen av parkering i sentrum for dagsbesøkende landeveien.

Hypotese 10: Forbruk per person i Geirangerområdet blir lavere når besøkende er misfornøyd med miljøfaktorer som utslipp fra biler, båter og busser

Vi har i undersøkelsen sett nærmere på forholdet mellom respondentenes holdninger til miljøspørsmål og forbruk. Blant annet har respondentene fått spørsmål om i hvilken grad de sier seg enige eller uenige i påstander som:

- Jeg oppfatter Geirangerområdet som et rent sted
- Eksos fra biler og busser påvirket mitt inntrykk av Geirangerområdet i negativ retning
- Sjøen virker ren i Geirangerområdet
- Synlig røyk fra cruiseskip påvirket mitt inntrykk av Geirangerområdet i negativ retning

Undersøkelsen inkluderte også spørsmål om besøkendes holdninger til miljøspørsmål:

- På en skala fra 1-5, i hvilken grad har miljøhensyn påvirket ditt valg av transportmiddel til ulike reisemål de siste to årene?
- På en skala fra 1-5, i hvilken grad vil du beskrive deg selv som en person som er opptatt av å verne om naturmiljøet?

Oppsummering: Vi finner ingen eller svært liten støtte for at besøkendes synspunkt på miljøspørsmål har sammenheng med forbruk i Geirangerområdet.

Mer om «spontant forbruk» for dagsbesøkende landturister og dagsbesøkende cruiseturister

I gjennomgangen av hypotesene over, har vi sett at sammenhengene mellom ulike trengselsvariabler og forbruk er sterkere for dagsbesøkende som kommer til Geirangerområdet landeveien enn for cruisebesøkende. Vi har derfor gjort en mer sammensatt analyse og sammenlignet dagsbesøkende land med dagsbesøkende cruise.

Vi finner tre elementer som i stor grad påvirker forbruk for **dagsbesøkende land** (80 personer). De tre er: Tid de besøkende bruker i området, i hvilken grad de oppfatter at det er støy i området og antall besøkende til området enten målt i antall kjøretøy med ferge, eller som en dikotomi over og under 5000 cruisebesøkende per dag. Til sammen kan disse faktorene forklare mellom 20 og 30 prosent av variasjonen i forbruk for denne gruppen (se også vedlegg).

For **cruisebesøkende** (101 personer) finner vi ikke noen tilsvarende sammenheng mellom tidsbruk og ulike trengselsfaktorer på den ene siden og spontant forbruk på den andre siden. I det hele tatt finner vi ikke at noen av «våre» forklaringsfaktorer i stor grad forklarer forbruk for denne gruppen, men analysene indikerer at:

- Cruisebesøkendes forbruk i større grad enn landbesøkende er påvirket av bakgrunnsvariabler som utdanning, alder og inntekt. Dette gjelder både forhåndsbestilte turer på land (fra cruiserederi og cruisebåt) og spontant forbruk på land.
- Spontant forbruk er positivt korrelert med antall cruisepassasjerer samme dag. Sammenhengen er imidlertid svak og kan skyldes at vi også har fått tak i flest cruiseturister de dagene det er mange cruiseturister i området. Cruisebesøkendes forbruk virker videre å være lite negativt påvirket av andre faktorer knyttet til trengsel, selv om vi finner en svak sammenheng.

Oppsummering forbruk dagsbesøkende: Landbesøkendes forbruk blir påvirket av tidsbruk og trengsel, mens cruisebesøkendes forbruk ikke gjør det

Spontant forbruk blant dagsbesøkende som reiser landeveien til Geirangerområdet blir i stor grad påvirket av tidsbruk i området og ulike mål for trengsel.

Verken tidsbruk eller ulike mål for trengsel ser ut til å kunne forklare cruisepassasjerenes forbruk. For cruisepassasjerene ser imidlertid husholdningens inntekt ut til å ha størst forklaringskraft i forhold til forbruk, og særlig gjelder dette for forbruk knyttet til forhåndskjøp fra cruisebåt eller -rederi.

Vedlegg: Spontant forbruk for landbesøkende dagsturister

Tabellene under er utskrifter av korrelasjonsanalyser knyttet til dagsbesøkende på land. De viser at tidsbruk og oppfatning av støy sammen med variabler knyttet til antall land- og cruisereisende til sammen kan forklare opp mot 30 prosent av forbruket til denne gruppen.

Correlations						
		Spending ashore excluding overnight stay. Except pre-purchases bus, cruise.	Time spent ashore, all groups. Over night stay excluded.	Noise does not seem to be a problem in the Geiranger area. Don't know defined as missing.	FerryDayLinge	CruiseDich5000Turn
Pearson Correlation	Spending ashore excluding overnight stay. Except pre-purchases bus, cruise.	1,000	,387	,343	-,326	,278
	Time spent ashore, all groups. Over night stay excluded.	,387	1,000	,121	-,301	,015
	Noise does not seem to be a problem in the Geiranger area. Don't know defined as missing.	,343	,121	1,000	-,129	,123
	FerryDayLinge	-,326	-,301	-,129	1,000	-,132
	CruiseDich5000Turn	,278	,015	,123	-,132	1,000
Sig. (1-tailed)	Spending ashore excluding overnight stay. Except pre-purchases bus, cruise.	.	,000	,001	,002	,006
	Time spent ashore, all groups. Over night stay excluded.	,000	.	,143	,003	,447
	Noise does not seem to be a problem in the Geiranger area. Don't know defined as missing.	,001	,143	.	,128	,138
	FerryDayLinge	,002	,003	,128	.	,122
	CruiseDich5000Turn	,006	,447	,138	,122	.
N	Spending ashore excluding overnight stay. Except pre-purchases bus, cruise.	80	80	80	80	80
	Time spent ashore, all groups. Over night stay excluded.	80	80	80	80	80
	Noise does not seem to be a problem in the Geiranger area. Don't know defined as missing.	80	80	80	80	80
	FerryDayLinge	80	80	80	80	80
	CruiseDich5000Turn	80	80	80	80	80

Model Summary^e

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	R Square Change	Change Statistics			Sig. F Change
						F Change	df1	df2	
1	,387 ^a	,150	,139	50,426	,150	13,734	1	78	,000
2	,488 ^b	,239	,219	48,029	,089	8,982	1	77	,004
3	,525 ^c	,275	,247	47,165	,037	3,845	1	76	,054
4	,567 ^d	,322	,286	45,926	,047	5,159	1	75	,026

- a. Predictors: (Constant), Time spent ashore, all groups.Over night stay excluded.
- b. Predictors: (Constant), Time spent ashore, all groups.Over night stay excluded., Noise does not seem to be a problem in the Geiranger area. Don't know defined as missing.
- c. Predictors: (Constant), Time spent ashore, all groups.Over night stay excluded., Noise does not seem to be a problem in the Geiranger area. Don't know defined as missing., FerryDayLinge
- d. Predictors: (Constant), Time spent ashore, all groups.Over night stay excluded., Noise does not seem to be a problem in the Geiranger area. Don't know defined as missing., FerryDayLinge, CruiseDich5000Turn
- e. Dependent Variable: Spending ashore excluding overnight stay. Except pre-purchases bus, cruise.